

Magtubu to Pol li bij Rômênê Kwôlo kôl kwôli magtubu to Pol li hen

Na kirijna *ôbi jé Pol dirij kibi kergare tori toj ulê béré to têê subu hen a ôbi ré lij magtubu hende to hen bij bay ayê bôô ka Rôm a hen. Ôbi gey erê na Rôm a wo ôbi ô ya sa pôn né tô hen, dîré erê kwôy Êspan a wô erê ulê béré Kwôlo Dôri (Sapitre 15: 22-24). Magtubu hende to hen na, ôbi kôl na kwôli kergare tori to ôbi dfa erê Rôm a hen men, kôlij kwôli anja dîré erê gelij bay ayê bôô ka ya hen men.

Magtubu hende to *ôbi jé Pol li bij bay ayê bôô ka Rôm a hen na, kôl na kwôli béré kêm wo ôbi uwôl hen. Ôbi day kwôli bi wo hen kêm aj ôbi kôl iyôn ba: «Emen bô gawrê ka sa terare a nà mega bijé ka derôre hena bay ré bi bôrji sari a, wôsa bê bôô woji bi wo hen nê m iyôn.» (Sapitre 1: 17).

Bô magtubu tori hende to hen na, mawi kwôlê na subu a.

1. Ayij tôri sapitre 1-8 ba, kôl na kwôli bê kwôlê sa tôô a to bijé bô mega hende a ré lê aj ciré déj tu Emen hen men, kwôli bê bôô sa Emen a naj geré wo Jêsu Krist bôl béna hen men. Eglis to Rôm na, bijé ka bôre a na Jubnê kêm né. Jubnê kwône Rôm a men, ka pôni ay bôrji a men. Jubnê bay ka ay bôrji

hen na, bay bi kwôlê sa tôô to *Moyis a baa ya tô tô. Hen iyôn̄ ba, b̄jné ka na Jubnê ré ka bi b̄rji sa Emen a hen ba, bay a bê kwôlê sa tôô to Moyis a men ba? Kwôlê bi wo hen na, guseré b̄jné ka ay b̄rji haw hen gap̄. *Ôbi jé Pol kôl iyôn̄ ba: Jubnê men, b̄jné ka na Jubnê ré hen men kêm ré na bay lê têrīn. Wôsa tôô t̄ni to dô gawra kibi têrīn a yôd ba, nān. Nij̄ba, gawrê ka sa terare a nà a gelêji sa kibi Tunu tōn hendi bô b̄rê wôsa na Jêsu Krist a derê tumôrīj̄ ôrīn tumô Emen a.

2. Sapitre 9-11 a na, kôl na kwôli *Israyêl ka na b̄jné ka Emen tôrīj̄ hen men, kwôli bay ayê bôô a men. Ayê bôô na, hanêri hena ligi Jubnê nij̄ba, na Jubnê kêm a na bay ayê bôô ré. *Ôbi jé Pol kôl iyôn̄ ba Emen né pur Jubnê baa ya men, ré uwôgeji b̄jné kari a men. Wulê a sa wo Jubnê a henê derê wo Emen nān geré wo Jêsu Krist mega wo tô yê wo d̄angi h̄nīn hen iyôn̄ men.
3. Sapitre 12-15 a na, kôl na kwôli hal wo bay ayê bôô bô églis to Jêsu Krist a. Pol gel geré wōn tibé Emen men, merê nān bô jalê tô yêniyare a a men. Ôbi uwôlīn ka gese tô kwôlo Emen a hen, bi bay ré li nān ka iya hen men. Wôsa Emen tô gawrê kibi lemnare to têrīn a men, kibi temare a men. Ān haw hen, bay a b̄j̄n ān môrīn derê perêrīj̄ a men, bay a b̄j̄n nān *Krist a men nān geré wo Tunu tōn hendi bô b̄rê.

Pol duu kibi magtubu tori to ôbi li b̄j̄n Rômêjê

hen naɲ dosé to ôbi liɲ ðiɲé gay gay. Ôbi kebe hini impê naɲ hini yébé kwône liɲji dosé (Sapitre 16). Na hen iyônɲ aɲa ôbi ré uso bay ayê bôô ka tumô dɛa naɲ ka kemnêɲ hen.

Dosé to ôbi liɲ

¹ Nôbi Pol wopɲ mana wo Jésu Krist wo Emen uwôgen bi ené yi *ôbi jé wori hen a lê magtubu hende to hen. Emen a dôren dé gay bi ené uwôliɲ béré Kwôlo Dôri wori biɲ ðiɲé.

² Kwôlo Dôri bi wo hen na, Emen na kôliɲ bay kibri ka tumô wo dɛré jopɲ béna aɲ bay na li kwôli bô magtubu to Emen a. ³ Kwôlo Dôri bi wo hen na, gengiɲ na sa Kemari Kelma wona Jésu Krist. Kwo gengiɲ sa kurôɲgi yi ba, ôbi yêɲ na tô môɲ wo kelma Dabid a. ⁴ Niɲba, kwo gengiɲ sa Tunu topɲ hendi bô bôré ba, Emen gel wo ôbi ré na Kemari naɲ néé, kirija ôbi biri ji si kampê hen.

⁵ Na sa kibri aɲa Emen né li dô naɲ en aɲ ben en yiɲ *ôbi jé wori hen, aɲ bi ené ô ulê béré Kwôlo Dôri biɲ ðiɲé ka sa iyére to dɛaɲgi a aɲ bi bay ré biɲ bôɲji sari a men, bay ré biɲni kwôlê a men. Hen iyônɲ na, bay a ayê kibi hini Jésu Krist. ⁶ Kenbay kôba, kena perê ðiɲé bay ka hen a men. Na Emen a na uwôgêɲge bi kené yi ðiɲé ka Jésu Krist.

⁷ Na hen iyônɲ a, ené liɲ magtubu hende to hen béɲge kenbay ka Rôm a ka Emen peréɲge hen. Ôbi a uwôgêɲge bi kené yi kari. Bi bô deré naɲ bô jalê wo Ibarna Emen naɲ kwo Kelma Jésu Krist ba naɲ ken.

Pol naɲ bay ayê bôô ka Rôm

⁸ Tumô dem ba, en lij Emen wupê dosé nap geré wo Jésu Krist wô sarŋge kêm. Wôsa bijné nap kirij kirij sa terare a nà toy wo kené bi bôrŋge sa Jésu Krist. ⁹ Emen wo en li jé biri nap bôn pôn hen béré Kwôlo Dôri wo gengij sa Kemari wo en uwôl hen na, ôbi hôn wo kwôlo ené kôl hen na, ré na kwopj tiri. Ôbi hôn kwôy kwôy wo kirijna ené uwôli na, ené erem sarŋge a men. ¹⁰ En uwôli ôbi ré ben geré ap bi ené ôrij geléŋge nij. ¹¹ Wôsa en ôrij doy erê geléŋge damarj men, ené béŋge arŋarj baliyare ka Tunu topj hendi bô bôrê ben hen ap bi kené debij sa têerŋge a. ¹² Kwôlo en kôl hen na, en gey bi nabay kêm nana dôbij ibiyare bôrna. Bêê wo ken bi bôrŋge sa Krist a hen na, a dôben ibiyare bôn a men, bê wo en bi bôn sa *Krist hen na, a dôbêŋge ibiyare bôrŋge a men.

¹³ Yênen, en gey bi kené hôn wo ené genge kwôy kwôy ené erê sa geléŋge, nijba, en uwôj geré ré tô. En gey erê wô lê jé perêrŋge a ap bi ré li nap bijné ka iyére tonje mega wo lij nap bijné ka sa iyére to đarŋi a hen iyôj men. ¹⁴ Emen a ben jé bi wo hen. Na ôbi á, ré yi bi ené uwôlij béré Kwôlo Dôri bij bijné ka tirji jôrij men, ka tirji jôrij né hen men, bij bay henê magtubu men, bay henê ani ré hen a men. ¹⁵ Na ôbi wo hen apa ené gey erê ulê béré Kwôlo Dôri béŋge kenbay ka Rôm a men hen.

Née wo Kwôlo Dôri

¹⁶ Tayre den sa Kwôlo Dôri a ré ded. Kwôlo Dôri bi wo hen na, née wo Emen wopj gôlij nap bijné kêm ka bi bôrji sa Krist yi bô a ya. Ôbi gelij

na Jubnê geré tumô, dema ré gelij ka tô yê wo ðanji a tô. ¹⁷ Na Kwôlo Dôri bi wo hen, a gelé wo iyeŋ a Emen né bi ðiné yi kaŋ derôre tiri a hen ba. Geré bi wo hen na, na kirijna ðiné bij bôrji sa Jésu Krist mera ðiba, geré wo ðanji naŋ. Na mega wo na lip bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba: «Kwôni wo na kwoŋ derôre tun a ba, a merê tu geŋ naŋ geré ayê bôo wori, nijba, kwo hô cêgé ba, yen a dôren sari a ré.»

Bijé kêm na bay têrij

¹⁸ Na ta derômaran a yeŋ a Emen geléna mega wo bôri ré taari sa têrij kêm to ðiné ré li hen men, wô anŋa habij bay ka bay li hen a men. Jé lêreji wo habij bi wo hen, a jôrij ðiné hené tu kwôlê hen, ¹⁹ bi wo geré wo bay ré hônijni yi tu wolé hen. Emen bi naŋ yiri a gelji bêt bêt. ²⁰ Kirijna Emen na ðij tô terare yeŋ kwôy kemnêŋ na, kwôni na hôn na ba ôbi gilij na iyeŋ ba, ré nijba, anŋa ôbi na ði a gelé wo ôbi ré na i ba men, gel wo ôbi ré na naŋ néé wo ré kerê ré kwôy men, aŋ ré na ôbi pôn nêŋ a ré na Emen. Aŋ bay a kelê ré na kwôlê woji ré, hena ciré biri kwôlê ré ré. ²¹ Bi wo bay hôn wo Emen né ya hen iyôŋ haji kôba, bay ay kibri ré men, bay liri dosé ré a men, mega wo bay ré lê hen iyôŋ. Bi wo bay ré li hen iyôŋ na, bay li ré, aŋ erméréji na kwôlo ðéŋ iyôŋ mera men, môrji na bô dilemne a men, bay hôn ani kani ka dôri ré kwôy. ²² Bay kôl ciré na bay tu melênê, nijba, na bay galê dééŋ iyôŋ. ²³ Bi bay ré ay kibi dampare to Emen woŋ ôbi merê naŋ kwini hen na, bay kaŋ, aŋ ayji na kibi

kamrê ka bay albe yi mega gawrê ka bay ba, a ma hen réba mega ciré môriñ hen iyôn men, ka pôni yi môñ tanare to noni iyôn men, ka yi môñ kalaw iyôn a men.

²⁴ Na wô sa bi wo hen aña Emen né dô kôbri añ, añ bi bay ré li aña habiñ bay ka bay ôriñ doyriji hen. Bay ay yirji liñ añañ tayre bay ka hen. ²⁵ Tu kwôlê wo gengiñ sa Emen hen na, bay ðiri kwa añ bay bu na tó benare ði. Bay ay kibi ari dé ka Emen men, bay li jé biji a men, niñba, bay ay kibi ôbi dé are bay ka kêm hen né. Dôd wori ba, nana ayê na kibri ôbi kwôy kwôy ði. *Amên, bi yi geliñ hen iyôn.

²⁶ Na hen iyôn aña Emen né dô kôbri añ, añ ðiji li añañ tayre bay ka bay gey lê hen. Yébé ði impê añ, añ yiñ nañ megêrji yébé. ²⁷ Impê kôba, li hen iyôn men. Bay ði yébé añ, añ na doy yiñ nañ impê ka ðangi a deréji ði. Bay li añañ tayre nañ megêrji impê. Bay li hen iyôn uwôliñ na kwôlê sarji a gañ wô kibi têriñ toji.

²⁸ Bîné bay ka iyôngi hen na, kañji henê Emen. Añ ôbi dô kôbri añ, añ bi ermé woji ré habiñ hen men, bi bay ré liñ aña bay réé lê ré hen a men. ²⁹ Lê añañ derôre nañ yirji a men, añañ lê ka habiñ gay gay wôn bôrji, añ bay li tu bôriyare sa aña megêrji a men, bay liñ yirji habrê men, bay liñ megêrji terbére men, bay duu ðiné men, bay nayriñ men, bay lamîñ yirji men, bôrji habiñ nañ megêrji men, bay liñ megêrji ñôm a men. ³⁰ Bay mène hini megêrji men, na bay bayi Emen men, bay tiiré megêrji men, uwôyrê yirji men, ði dençôrji men, yirji gwaji sa ermé sa gwosoy lê

têriṅ a kwôy kwôy men, bay biṅ balêrji kwôlê ré a men. ³¹ Bay li are baa ermé tôrji men, bay li anḡa bay kôl ciré lê hen né men, bay hôn peré megêrji ré men, bay bô tu ṅa to ka đanḡi ré a men. ³² Biṅé bay ka hen na, hôn dô wo Emen na ré kôl iyônḡ ba: «Biṅé ka ré ay geré wo habiṅ bi wo hen na, nêṁ temare.» Bay hôn hen iyônḡ haji kôba, bay liṅ are bay ka hen tumô tumô. Bay li hen iyônḡ mera ré niṅba, kirina bay gel ka đanḡi li anḡa habiṅ ba, yirji dôrji damaṅ a.

2

Jerê kwôlê woṅ derôre wo Emen a sa jerê sa biṅé

¹ Ôbi a, jôbi wo jeré kôl jeré na ôbi jerê kwôlê sa megêm a, aṅ uwôliṅ kwôlê sarji a hen na, kwôni a dé bôri jalê sam a ré. Wôsa ju jô kwôlê sa megêm a menba, jôbi ju liṅ anḡa habiṅ bay ka hen ta men. Ôbi a, kem ré uwôlem kwôlê sam a hen. ² Biṅé kaṅ bay lê anḡa habiṅ bay ka hen na, nana hôn mega wo kwôlo Emen ré uwôlji sarji a hen na, ré na jerê kwôlê woṅ tiri. ³ Jôbi wo jô kwôlê sa megêm a wô lê jériji wo habiṅ hen, menba, jôbi kôba ju li are bay ka hen men. Emen a sa jerê kwôlê sam a môj môj. ⁴ Dô ré ba, ju bô Emen mega ani ré wô wo ôbi li dô. Aṅ ôbi burem jog ré tô men, uwôl bôri a men. Hôn wo ôbi ré lêm na dô hen, aṅ bi jeré beliṅ jé lêrem. ⁵ Jôbi bi wo hen na, sam iyêre men, ju gey belé jé lêrem ré men. Na hen iyônḡ a, ré yi mega jeré dayrê na jerê kwôlo Emen sam a iyônḡ hen. Já geliṅ gusiṅ wulê wo Emen a gelé bô tarê wori sa biṅé bay ka

iyôngi hen. Wulê bi wo hen na, ôbi a jerê kwôlê sa bijné kêm, nañ jerê kwôlê woñ derôre. ⁶ Ôbi a sa têbijn bijné kêm sa kôbriji i ba, nañ jé lêri jé lêri. ⁷ Bijné ka pôni na bay dé yirji sa lê anga dôri a kwôy kwôy. Na hen iyông a bay ré gey bi Emen né ay kibriji men, ré kôl kwôliji wo dôri men, bay gey uné merê tu geñ wo nañ kwini a men. Añ na bay a Emen né biji merê tu geñ wo nañ kwini bi wo hen. ⁸ Nijba, bijné ka pôni bijn Emen kwôlê ré men, bay gey kwôlê woñ tiri ré, na anga habijn a bay ré li mera men. Bijné bay ka hen na, bay a gelé bô tarê wo Emen men, bô mênê wori a men. ⁹ Bijné kêm kañ bay lê habré hen na, Emen a gelijn tirji gusijn damañ. Jubnê a gelijn gusijn tumô dema, bijné ka na Jubnê ré hen ré gelijn gusijn tô. ¹⁰ Nijba, bay lê derê na, Emen a ayê kibriji men, ôbi a kelê kwôliji wo dôri men, a biji bô jalê a men. Ôbi a bijn Jubnê tumô dema ré bijn bijné ka na Jubnê ré hen tô. ¹¹ Wôsa Emen na ôbi derê tu kwôni ré.

¹² Bijné ka li têrijn baa henê tôô to Moyis hen na, bay a li têrijn añ bay a mênê baa wo tôô ré li ani kani nañ ci. Jubnê ba, hôn tôô to *Moyis hende to hen, añ ka mênê tôô hende to hen na, Emen a sa jerê kwôlê sarji a na nañ tôô hende to hen men. ¹³ Na wô toyé tôô mera a kwôni ré yijn kwo dôri tu Emen a ré, nijba, hena ôbi ré li tôô hende to hen dema, ré yijn derôre tu Emen a tô. ¹⁴ Bijné ka na Jubnê ré hen na, bay hôn tôô to Moyis ré, nijba, ka pôni li nañ sarji anga tôô genge hen. Bay li yirji môñ ciré hôn tôô hende to hen, nijba, bay hône ré a men. ¹⁵ Bay gel na

wo ari lê ka tôô ré gey hen na, ré yi na bôrji a men, ermé woji gel a men. Ta ta ermé woji uwôl kwôlê sarji a men, dô kwôlê sarji a men. ¹⁶ Anğa en kôl kwôliji hen na, a yé tu wolé wulê wo Emen a bij Jêsu Krist jerê kwôlê sa bijné. Wulê bi wo hen na, ôbi a jerê kwôlê sa bijné wô jé lêreji wo uwôbi hen mega Kwôlo Dôri wo en uwôl béreri hen kôl hen iyôn.

Jubné naŋ tôô to Moyis

¹⁷ Kwonđe kenbay Jubné ba, ken kôl mega wo kené na Jubné men, ken dî yerŋge yi tôô a aŋ ken dŋj denđorŋge naŋ Emen. ¹⁸ Ken hôn, anğa dôriji Emen na, tôô tori na geléŋge geré bi kené dôriji tu anğa dôri naŋ ka habij. ¹⁹ Kenbay ken erem mega kené gelij bay tu tij geré men, kené yé kirij ka peranđi ka bijné ka mô dilemne a men, ²⁰ ken kôl kené nêmi gelij bijné ka hôn ani ré hen are men, kené nêmi gelij kamrê are a men, wôsa ken kôl mega wo kené hôn tôô to Emen hen iyôn nij, aŋ yi mega wo kené hôn na are kêmi men, kené hôn na tu kwôlê a men. ²¹ Ken gelij bijné are menba, wô mi a kené gelij yerŋge ré ba? Ken kôlij bijné ré gômse ré menba, wô mi a kené gômse ba? ²² Ken kôlij bijné ré yij naŋ yébé bijné ré menba, kenbay ken li wô mi men ba? Ken kôl kené gey kamrê ré menba, ken gômse anğa bijné bij kamrê bay ka hen wô mi sôn ba? ²³ Ken di denđorŋge damaŋ kôl iyôn ba: kené hôn tôô to Emen nij, nijba, ken mêne na tôô hende to hen, aŋ bijné kôl kwôlo habij gengij sa Emen wô kebrenđe wô mi sôn ba? ²⁴ Na mega wo na lij bô magtubu to Emen a kôl

iyôn ba: «Bijné ka na Jubnê ré hen tiiré Emen wô kebrenge kenbay Jubnê.»

²⁵ Kenbay Jubnê ken wal ken, gel wo kené na ka Emen. Hena kené li tôô to Moyis dô na, ken wo ken wal hen na, a lê naɲ ken, nijba, hena kené li tôô hende to hen ré na, walê ken wonge bi wo hen na, yi mega kené wal ré tô iyôn. ²⁶ Hena kwôni ré wal ken ré nijba, li na tôô to Moyis na, tu Emen a ba, ôbi yi mega dîré wal ken iyôn. ²⁷ Kenbay kaɲ Jubnê ba, Emen na benge tôô tori to na lip bô magtubu a hen kebrenge a menba, ken bi bay walenge ken menba, ken mène tôô hende to hen. Bijné ka na Jubnê ré hen na, kwoji ba, bay wal ken né, nijba, hena bay ré bi kwôlé sa tôô hende to hen a na, na bay a jerê kwôlé sarɲge a. ²⁸ Nijba, i a na Jub woɲ tiri ba? Jub woɲ tiri na, na kwo yi Jub nô na mera ré. Anɲa gel wo kwôni ré na kwo Emen na, na kwoɲ walê ken wo bijné gel naɲ tirji hen mera ré, ²⁹ nijba, Jub woɲ tiri na, na kwo Emen bul ermé wori hen. Walê ken woɲ tiri wo na kwo Tini Emen a lê bô gawra hen na, na kwôlo gengiɲ sa tôô to lip bô magtubu to Emen a hen né. Emen a na ôbi ayê kibi gawra bi wo iyôngi hen, dîba, na bijné ré.

3

¹ Hena ré na iyôn ba, yé Jub ba, derêri yôn ba? Hena kwôni ré wal ken ba, li naɲ dî na iyen ba?

² Li naɲ bijné daman naɲ geré kwône. Denge na derenge tôri ken toy: Emen na bijné na Jubnê kwôlé wori tumô. ³ A hena ka pôni ré bi kwôlé

sara ré ba, a lê wo Emen a dé bê kwôlê wori baa ba? ⁴ Eñ eñ, na iyônê né. Hena gawrê ré na bay benare kêmi haji kôba, Emen ba, na ôbi kelê kwôlê woñ tiri. Na mega wo na lijn bô magtubu tori a kôl iyônê ba:

«Jôbi Emen hena jerê iyêl kwôlê ba, gawra hôn wo ré na kwôlê woñ tiri. Hena kwôni ré uwôlem kwôlê sam a ba, kwôlê wôni wo a berê sam ba, nañ.»

⁵ Kwôlê bi wo hen na, gawrê kôl na hen iyônê hende to hen. Ka pôni a kelê habrê wo niné li hen na, ré lê nañ ãipé añ bay ré henê mega wo Emen ba, ré na ôbi lê angañ derôre. Hen ba, nija kôlji na kwôli mi ba? Nija kelê Emen ré li habij aña ré perêna hen ba? (En kôl na mega wo gawrê kôlirij hen iyônê.) ⁶ Eñ eñ, na iyônê né kwôy. Hena Emen na ré na kwôni woñ derôre ré ba, ôbi henañ ré jerê kwôlê sa ãipé na iyen ba?

⁷ Hena kwôni ré kôl iyônê ba, ena ôbi benare, hen iyônê na, benare tijê hende to hen a lê añ ãipé a henê mega wo Emen ba, ré na kwôni woñ tiri. Añ bay a heramiri wô sa bi wo hen. Iyônê ba, wô mi a kwôlê ré berê san wôsa ené na ôbi têrij sôn ba? ⁸ Ka pôni kôl iyônê ba: «Hena nana lêngge habrê añ na gelij derê wo Emen ba, li mi ba?» Ka pôni kôlen kwôlo habij kôl iyônê ba ré na nôbi a ré kelê kwôlê bi wo hen. Emen a jerê kwôlê sa ãipé bay ka hen iyônêgi a hen, añ jerê kwôli bi wo hen na ya.

Kwôni wo na kwoñ derôre tumô Emen a ba, nañ

⁹ Na kelê iyeŋ ba? Hen ba, nabay kaŋ Jubnê na, naa dê ãjné ka na Jubnê ré hen ba? Eŋ eŋ, nana dêji ré kwôy. Na en kôl tumô kôl iyôŋ ba: «Nabay kaŋ Jubnê men, ãjné ka na Jubnê ré hen a men na, na têriŋ a emê iyére sarna.» ¹⁰ Na mega bi wo na liŋ bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba:

«Kwôni woŋ derôre pôn nêŋ iyôŋ kôba ré naŋ tumô Emen a hen.

¹¹ Kwôni pôn nêŋ iyôŋ wo hôn aŋgaŋ derôre ba, naŋ men, kwo pôn nêŋ iyôŋ wo woge Emen kôba naŋ a men.

¹² Bay kê m bul cêgeriji biŋ Emen men, bay kê m ge kay men, kwôni pôn nêŋ iyôŋ wo li aŋga dôri ba, naŋ kwôy.

¹³ Aŋga so kibi kwôni a na, na aŋga habiŋ ka nê m deréri kwôni hen. Kibriji kôl kwôlê woŋ benare men, kwôli kelêrji ba yi mega gura kalaw wo duu ãjné hen iyôŋ.

¹⁴ Bay tideré ãjné men, bay kôl na kwôlê woŋ dôre dôre kwôy kwôy men,

¹⁵ bay sê masê wô deré ãjné a men.

¹⁶ Kirij ka bay ô ya na, bay mêne are men, bay geliŋ ãjné gusiŋ a men.

¹⁷ Bay hôn meré naŋ bô jalê naŋ ãjné ré men,

3:12 3: 12 Kurôŋ kibé 14: 1-3 **3:13** 3: 13 Kurôŋ kibé 5: 10, 140: 4 **3:14** 3: 14 Kurôŋ kibé 10: 7 **3:17** 3: 17 Esay 59: 7-8, Gwosoy kwôlê 1: 16

18 bay harij Emen né a men.»

19 Kirija tôô geléna hen iyôn na, nana hôn wo anja hende ré geléna kêm hen na, ré gelij na ka Emen na biji tôô hende to hen men. Na ôbi á, Emen ré bu kibi bijé ka kôl ciré hôn né a ciré li hen, an Emen a jerê kwôlê sarji a kêm. 20 Na hen iyôn a, kwôni pôn nêj iyôn wo a kelê díré na kwon derôre tumô Emen a wôsa díré li anja tôô ré kôl hen ba, nan. Tôô gel na têrij to bijé nô bi bay ré hôn mera.

Emen gôlij nan gawra na iyej ba?

21 Haw hen na, na Emen a gelij bijé geré wo bay ré yij kan derôre tumôri a. Geré bi wo hen na, na kwo đangi điba, na kwo tôô hen né. Geré bi wo hen na, tôô to *Moyis nan bay kibi Emen na kôl kwôli. 22 Geré bi wo bijé a yij kan derôre tumô Emen a hen na, na sa kibi anja Jêsu Krist li hen. Emen bôl geré bi wo hen, bij bijé kêm ka bi bôrji sa Jêsu a điba, na Jubnê mera ré, wôsa Emen dô tu kwôni ré. 23 Bijé kêm li têrij an bay kela nan Emen men, bay a uné hini emê wori ré a men. 24 Nijba, bô Emen dô nan ci na đej iyôn, ana ôbi ré biji yi bijé kan derôre tiri a hen. Ôbi li hen iyôn nan geré wo Krist Jêsu dôrji bô têrij a hen. 25 Emen a ayêri dé bi ré ma an bi kwôbriri ré dô têrij toji sarji a an. Hena bay ré bi bôrji sa Jêsu Krist a ba, ôbi a dé bôri jalé sarji a. Ôbi li hen iyôn bi bijé ré hôn wo díré na kwon derôre. Têrij to bijé na li tumô hen na, Emen na pôrji wô sare ré. 26 Wôsa ôbi na uwôl

bôri. Nijba, haw hen na, ôbi gel iyeŋ a điré bi bijné ré yi kaŋ derôre ba men, ôbi gey yé kwôni woŋ derôre men, bijné ka ré bi bôrji sa Jésu a hen kôba, điré biji ré yi kaŋ derôre men.

²⁷ Hena ré na hen iyôŋ ba, ani ka naa diŋ deŋgôrna hen ya ba? Eŋ eŋ, ani naŋ. Anŋa dôri ba, na bê bôô sa Jésu Krist a điba, na bê kwôlê wona sa tôô a ré. Iyôŋ ba, ani ka naa diŋ deŋgôrna ba, naŋ. ²⁸ Nana hôn wo Emen né biŋ bijné ré yi kaŋ derôre na sa kibi bê bôô woji sa Jésu a điba, na wô wo bay ré li tôô to Moyis hen né. ²⁹ Ken erem mega wo Emen ré na Emen wo Jubnê mera ba? Bijné ka na Jubnê ré hen kôba, na kari men ré ba? Ôbi na Emen woji a men. ³⁰ Emen na pôn nêŋ hari. Hena Jubnê ré bi bôrji sa Jésu Krist a na, ôbi a biji bay a yé kaŋ derôre tiri a. Kwo bijné ka na Jubnê ré hen kôba, na hen iyôŋ men, hena bay ré bi bôrji sa Jésu Krist a. ³¹ Mega wo kôliŋ Emen ré biŋ bijné ré yi kaŋ derôre wô kibi bê bôô woji sa Jésu a hen ba, kôl na wo nana kaŋiŋ tôô ba? Eŋ eŋ, na iyôŋ né. Ôbi bi wo hen dema nana gelij derê tôô tô.

4

Anŋaŋ gelé ka Abraham gel

¹ Erména sa môyrena *Abraham a, kwôli mi a nana erem gengiŋ sari ba? Men, na mi a ôbi ré uwôŋ kôbi Emen a gengiŋ sa yirji woŋ gawra hen ba? ² Hena Emen na ré biri yi kwôni woŋ derôre tiri a wô ari lêri ka dôri na, Abraham henaŋ né di deŋgôri ba, ré na tiri nijba, ôbi nêŋ dê deŋgôri tumô Emen a ré. ³ Toyéŋge kwôlo magtubu to

Emen kôl kôl iyôn̄ ba: «Abraham bi bôri sa Emen a, na ôbi a, Emen né biri yi kwôni woj̄ derôre tiri hen.» ⁴ Henênge wo hena kwôni ré li jé aya bay ré têbiri na, na sa kôbri wori d̄iba, bay biri na d̄ej̄ iyôn̄ né. ⁵ Nij̄ba, hena kwôni ré li ani kaɲ d̄ej̄ tu Emen ré, aya ré bi bôri sa Emen woj̄ ôbi berê tu ɲa to bay têriɲ hen na, naɲ ayê bôô wori bi wo hen na, Emen a biri yé kwôni woj̄ derôre tiri a. ⁶ Kelma Dabid kôba, na kôl kwôlê bi wo hen iyôn̄ tumô men. Ôbi na kôl kwôli b̄ijé ka Emen b̄iji yi kaɲ derôre tiri a d̄iba, ôbi bi bôri sa jé lêreji a ré. B̄ijé bay ka hen na, yi derê yi wô sarji.

⁷ Ôbi kôl iyôn̄ ba:

«B̄ijé ka Emen d̄i bôri jal sa têriɲ toji a hen na, ré na ka yi derê ré yi wô sarji.

B̄ijé bay ka Emen dô têriɲ toji aɲ hen na, na bay yi derê.

⁸ Yi derê yi wô sa gawra wo Kelma Emen biri naɲ kwôli têriɲ tori a ré hen.»

⁹ Kwôlo kelma Dabid na kôl hen ba, na kôl gengiɲ na sa bay walê keɲ a, yirji ré derêji mera ba? Eɲ eɲ, ka wal keɲ né hen kôba, bay a lê yi derê a men. Nana toy mega wo Emen né bô Abraham m̄oj̄ kwôni woj̄ derôre tiri a, wô bôri wo ôbi bi sari a. ¹⁰ Kirij̄a Abraham na yij̄ kwôni woj̄ derôre tu Emen a hen ba, ôbi na wal keɲ nij̄ laba, na wal ré tô ba? Wulê bi wo hen na, ôbi na wal keɲ né tô a men. ¹¹ Keɲ wo Abraham na wal hen na, na aɲga gel wo ôbi na ré bi bôri sa Emen a nij̄ men, Emen na ré biri yi kwôni woj̄

derôre tiri a kirîna ôbi na bi bay wali keŋ ré tô hen a men. Na ôbi wo hen, aŋa Abraham ré na iba bîné ka wal keŋ né nijba, bi bôrji sa Emen a, aŋ ôbi bôrji mega bîné kaŋ derôre hen. ¹² Bîné ka wal keŋ hen kôba, Abraham na ibarji men nijba, bi bay li môŋ ôbi na lij hen iyôŋ men, wôsa pa dema ôbi na ré wal keŋ tô na, ôbi na bi bôri sa Emen a nij.

Aŋga Emen genge dîré béna hen na, naa upé naŋ geré wo ayê bôô

¹³ Emen na genge dîré bîj Abraham naŋ kwôŋgêri sa terare. Aŋga Emen na genge dîré bîj Abraham hen na, ôbi na genge wô wo Abraham na li tôô ba? Ôbi na kôl hen iyôŋ, na wôsa Abraham na bi bôri sari a aŋ yij kwôni woŋ derôre tiri. ¹⁴ Hena ré na bîné ka li tôô a ré upé aŋga Emen genge hen na, iyôŋ ba, bîné ka bi bôrji sari a hen na, bay bi na déj iyôŋ, aŋ aŋga Emen na genge hen kôba, a yé ani tirji a ré a men. ¹⁵ Na hen iyôŋ, wôsa tôô li aŋ bô Emen taari sa bîné, wôsa bay li tôô hende to hen né. Hena tôô na ré naŋ ba, kwôni henaŋ ré mênêre ba?

¹⁶ Iyôŋ ba, aŋga Emen na genge hen na, na wô sa bîné ka bi bôrji sari a hen. Ôbi li hen iyôŋ wô gelij bô derê wori. Ôbi gey bîj kwôŋgê *Abraham kêm dîba, bîj na bîné ka bi bôrji sa tôô to *Moyis a hen mera ré, nijba, ôbi bîj bîné kêm ka bi bôrji sari a, mega Abraham na bîj bôri sari a hen iyôŋ men, wôsa Abraham na ibarna nabay kêm. ¹⁷ Na mega wo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba: «En dém ju yi môy tô yé

bijé kwône.» Tu Emen a na, Abraham na ibarna wô kibi bê bô wori sari a. Na Emen bi wo hen a na ôbi bijé ka ma ji si men, kirija ôbi ay tôri na, anɔa naɔ kôba, ôbi biji yi ya a men. ¹⁸ Kirija bijé na bô mega geré dé bô sa Emen a ré naɔ hen iyôn haji kôba, Abraham ba, na ði bôri sa Emen a men, na bi bôri sari a men. Na hen iyôn aɔa Emen né li anɔa ôbi na genge ðiré lê bijé Abraham hen, aɔ ôbi yij iba tô yê bijé kwône mega Emen na kôli kôl iyôn ba: «Kwôngêm a kwônê.» ¹⁹ Wulê bi wo Emen na kôli hen na, elê Abraham na a nê mê arew ley, aɔ ôbi hôn wo ðiré na kwo hali nij men, Sara kôba, yê wore ré naɔ a men, nijba, ôbi bi bôri sa Emen a ré lê anɔa ôbi na ré genge hen biri. ²⁰ Ôbi hôn wo ðiré uné anɔa Emen na genge ðiré biri hen, aɔ ôbi meremnê ré, nijba, bôri wo ôbi bi sa Emen a hen na, biri néri aɔ ôbi heramiri. ²¹ Ôbi hôn hôn dô sari a wo Emen ré ôrij naɔ néé woɔ lij anɔa ôbi ré genge ðiré lê biri hen. ²² Na ôbi wo hen aɔa, Emen né biri yi kwôni woɔ derôre tiri a hen. ²³ Kwôlo na lij bô magtubu a kôl iyôn ba: «Emen ré bôôri mega kwôni woɔ derôre tiri a» hen na, na lij hen iyôn gengij na sa Abraham pini mera ré. ²⁴ Bay li hen iyôn na wô sarna, aɔ hena nana bi bôrna sa Emen wo bijé Kelma wona Jêsu ji si perê ka ma a hen na, ôbi a berêna mega bijé kap derôre tiri a men. ²⁵ Jêsu bi wo hen na, Emen na uwôli kôbi bijé, aɔ bi ré ma wô kibi têrij tona, menba, ôbi biri ji si perê bijé ka ma

4:17 4: 17 Dé tô are 17: 5
4: 19 Dé tô are 17: 1,15-22

4:18 4: 18 Dé tô are 15: 5
4:22 4: 22 Dé tô are 15: 6

4:19

a, aṅ bi nana yiṅ bɨné kaṅ derôre tiri a men.

5

Jésu hô dayêna naṅ Emen

¹ Mega hen iyôṅ na, Emen berêna mega bɨné kaṅ derôre tiri a wô kibi ayê bôô wona, aṅ haw hen nana mô ré bô jalê naṅ Emen sa kibi aṅga Kelma wona Jésus Krist li hen. ² Na ôbi a belê geré bi Emen né béna derê wori wô kibi bôrna wo nana bi sa Jésus a hen. Na bô derê bi wo hen a nana mô bôô a haw hen men, nana liṅ yi derê a men, wôsa nana dī bôrna mega Emen né sa béna hini emê wori men. ³ Nana li yi derê na wô bi wo hen mera ré, niṅba, naa li yi derê kirija nana mô bô gusiṅ a ba, ré geléna ulê bôô. ⁴ Kirija nana uwôl bôrna hen iyôṅ na, a béna b̄eré bôrna iyêrê hen iyôṅ men, bôrna wo nana bu iyêre hen, a béna dé bôô sa Emen a men. ⁵ Hena nana dī bôrna hen iyôṅ na, a yé seṅge ré, wôsa Emen na geléna geyé wo d̄iré geyéna hen. Aṅ na Tini to ôbi na béna hen a gelé.

⁶ Kwôlo en kôl hen na, en kôl na wo ca ba, néé wo na nana gôliṅ naṅ yerna ba, naṅ. Wulê bi wo hen na, *Krist sa ma wô sarna nabay kaṅ bay têriṅ. Na wulê wo Emen na genge. ⁷ Bi kwôni ré ma wô kibi kwôni woṅ derôre na, nana hôn wo ré na aṅga iyêre gaṅ. Hena ôbi na ré na ôbi lê derê a men ley dema kwôni ré geyé ma wô kibri. ⁸ Niṅba, Jésus Krist ba, ma wô sarna kirija nana baṅ bô têriṅ a tô. Na hen iyôṅ a Emen né geléna geyé wo d̄iré geyéna hen. ⁹ Na naṅ kwôbri Jésus

Krist wo ma wô sarna hen aña, Emen né berêna mega bîné kaɲ derôre tiri a hen. Na hen iyôɲ a, nana hôn wo Jêsu Krist réé gôliɲ naɲ na, aɲ bi bô Emen né taari sarna ré niɲ. ¹⁰ Ca kirîɲa na nana bay bayi Emen tô hen na, ôbi na hô bi nana bîɲ pôn naɲ dî naɲ temay Kemari. Aɲ haw hen wo nana bîɲ naɲ dî hen na, nana hôn dô wo ôbi réé gôliɲ naɲ na yôd wôsa Kemari mô tu geɲ. ¹¹ Na hen iyôɲ mera ré. Nana li yi derê tumô Emen naɲ geré wo Kelma wona Jêsu Krist, aɲ nana li yi derê wôsa ôbi a derê tumôrna ôriɲ ligi Emen a aɲ bi nana hô bîɲ pôn naɲ dî.

Kwôlo gengiɲ sa si Adam naɲ Krist

¹² Na gawra pôn nêɲ a lê têriɲ menba, hende gôr sa terare nà. Na wô kibi têriɲ hende to hen aña, bîné ré maɲ hen. Na hen iyôɲ a, temare ré gôr kirîɲ kêm men, duu gawré kêm a men, wôsa bay kêm li têriɲ. ¹³ Têriɲ na yi sa terare a nà niɲ dema Emen na ré bîɲ *Moyis tôô tô. Wulê wo tôô na naɲ tô hen na, Emen na uwôl kwôlê sa bîné kwôli têriɲ toji ré. ¹⁴ Niɲba, hen iyôɲ hari kôba, wulê wo Adam a yeɲ kwôy saɲ sa kwo Moyis a na, temare na ôm iyére sa bîné kêm. Bi wo têriɲ toji na yi mega to Adam to na bîɲ kwôlê sa Emen a ré hen iyôɲ né.

Adam na na tini kwo a era hen. ¹⁵ Bîné bay ka wôô hen na, geliɲji ré. Wôsa têriɲ to Adam na li hen na, a némîɲ naɲ aɲga Emen béna hen né. Na tiri, bîné kwône ma wô kibi têriɲ to gawra pôn nêɲ a lê, niɲba, bô derê wo Emen dê aɲ sôɲ. Ôbi tô kibri damaɲ sa bîné kwône d'éɲ iyôɲ men, liji dô wô kibi Jêsu Krist a men. ¹⁶ Aɲga Emen bi

na, yi gelij gay dîba, yi mega têrij né. Têrij to gawra pôn nêj li hen na, li aņ Emen uwôl kwôlê sa bîné. Nîjba, kirîna Emen li bô derê wori naņ bîné, bi wo bay li têrij damaņ hen haji kôba, ôbi biji yi bîné kaņ derôre aņ kwôlê a beré sarji ré nij. ¹⁷ Na tiri, gawra pôn nêj a lê têrij menba, temare ôm iyére sa gawrê kêm wô kibi têrij tori hende to hen. Hen iyôn ba, nana hôn wo sa kibi Jêsu Krist pôn nêj na, nana uwôn are damaņ. Bîné ka Emen biji bô derê wori damaņ aņ biji yi kaņ derôre tiri a hen na, bay a merê tu geņ naņ kwînji men, bay gôlij sa are kêm, sa kibi gawra pôn nêj, ôbi a na Jêsu Krist.

¹⁸ Na ôbi á, nana gel wo kwôlê bu sa bîné kêm sa kibi Adam pôn nêj wo li têrij hen men, sa kibi Jêsu Krist pôn nêj wo li aņga dôri hen a lê aņ kwôlê ré bu sa bîné kêm né hen men, ôbi biji mô tu geņ naņ kwînji a men. ¹⁹ Nana gel wo bîné kwône yi bay têrij wô kibi gawra pôn nêj wo bij Emen kwôlê ré hen iyôn na, bîné kwône yi kaņ derôre tiri a wô kibi bê kwôlê wo Jêsu Krist pôn nêj men. ²⁰ Emen na bij bîné tô to Moyis bi têrij toji ré ô tumô tumô menba, kirîna têrij to bîné ô tumô tumô hen iyôn na, bô derê wo Emen kôba, ô tumô tumô dê aņ sôn. ²¹ Na hen iyôn a, bô derê wo Emen ré li aņ bîné yi kaņ derôre tiri a, mega wo têrij ôrij naņ néé woj dirij gawrê hen iyôn men. Bô derê wori bi wo hen li aņ nana môrij tu geņ naņ kununa aņ na Kelma wona Jêsu Krist a belê geré béna.

Nana ma tô têrij a nijba, nana mô tu geɽ naɽ geré wo Jêsu

¹ Hena ré na hen iyônɔ ba, naa kelê kwôli mi ba? Hena ré na hen iyônɔ ba, naa lê têrij aɽ bi Emen né béna bô derê wori damaɽ a ba? ² Eɽ eɽ, na hen iyônɔ né kwôy. Kwo gengiɽ sa têrij ba, nana ma aɽ nana nêmerê bô têrij a ré kwôy niɽ. ³ Ken hôn dô kirija bay na lêna batêm hen na, ken hôn wo na nana biɽ pôn naɽ Jêsu Krist hen iyônɔ haɽge ba? Wulê bi wo hen na, nana ma naɽ dî men. ⁴ Kirija bay na lêna batêm hen na, nana ma naɽ dî men, bay eména naɽ dî men, aɽ bi jé lêrena ré yi na aɽga kôrbi mega wo Ibarna Emen bi Jêsu ji si kamɽê naɽ néé wori wo gôliɽ sa are kêm hen.

⁵ Na tiri, nana ma môɽ ôbi iyônɔ aɽna nana biɽ pôn naɽ dî hen. Mega wo hen iyônɔ na, nana biɽ pôn naɽ dî sa kwo gengiɽ sa jê sé kamɽê wori wo ôbi jiɽ siɽ kamɽê hen iyônɔ men. ⁶ Nana hôn wo kirija Jêsu na ma sa gurô tagelê hen na, Emen na bér jé lêrena wo cay hen ya men, aɽ bi yi woɽ têrij ré ma men, bi têrij ré lêna lemnare ré niɽ a men. ⁷ Wôsa têrij ôriɽ naɽ néé sa kwôni wo ma hen ré niɽ yôd. ⁸ Nabay naɽ *Krist nana maɽge, ôbi a nana hôn wo nana merê tu geɽ naɽ dî men hen. ⁹ Men, nana hôn wo Jêsu Krist wo ré ji si kamɽê hen na, réé ma ré niɽ yôd men, temare ré ôriɽ naɽ néé sari a ré niɽ a men. ¹⁰ Kirija ôbi ma na, ôbi dô yiri aɽ yi têrij a têê pôn yôd, aɽ haw hen wo ôbi mô tu geɽ hen na, ôbi li are kêm ermij na sa Emen a.

¹¹ Naɽ ken kôba, na hen iyônɔ men. Henêɽge mega wo kené ma niɽ aɽ kené dô yerɽge yi têrij

a yôd aɲ niɲ. Aɲ haw hen ken mô tu geɲ tumô Emen a sa kibi biɲare pôn tonɟe naɲ Jêsu Krist.

¹² Mega na hen iyôn na, bi têriɲ ré hô uwôn néé sa kurôngi yernɟe a ré niɲ yôd. Men ken mô wô bê kwôlê sa aɲga habiɲ ka kurôngi yi geɲ hen né a men. ¹³ Déɲge bi têriɲ ré hô uwôn geré si kwa yernɟe wo pôni a wô liɲ habrê ré niɲ. Niɲba, ken ay yernɟe biɲ Emen mega biɲé ka ma aɲ béér hen iyôn men, ken ay yernɟe biri yôd aɲ bi ôbi perênɟe liɲ aɲgaɲ derôre.

¹⁴ Iyôn ba, têriɲ a gôliɲ sarnɟe ré niɲ wôsa ken mô tô tô to *Moyis ré niɲ, niɲba, ken mô na bô bô derê wo Emen a.

Nana limé ka Emen laba, ka têriɲ dī ba?

¹⁵ Hen ba, naa kelê kwôli mi ba? Naa lê têriɲ wô wo nana mô tô tô to Moyis a ré niɲ, niɲba, nana mô na tô bô bô derê wo Emen a ba? En en, na hen iyôn né kwôy. ¹⁶ Ken hôn mega wo hena kené ay yernɟe biɲ kwôni aɲ ken kôli kené biri kwôlê ba, ken yi na limé kari iyôn ré ba? Hena têriɲ ré gôliɲ sarnɟe ba, kena limé kare aɲ ken woge na temare sarnɟe a, niɲba, hena kené biɲ Emen kwôlê ba, kena limé kari men, ka yé gawré kaɲ derôre tiri a a men. ¹⁷ Na kena limé ka têriɲ ca tumô ré ba? Niɲba, haw hen na, ken bi kwôlê sa kwôlê woɲ tiri a wo bay na gelénɟe hen naɲ bôô pôn. Iyôn ba, na liɲge Emen dosé wô sa are bay ka hen kê. ¹⁸ Iyôn ba, kena limé ka têriɲ ré niɲ, wôsa Emen derênɟe aɲ ken yi na limé kari, aɲ bi jé lêrenɟe ré yi kwon derôre. ¹⁹ En ay limé gengiɲ naɲ are bay ka hen, aɲ bi kené hôn, wôsa ken jal sa henê are a gaɲ. Tumô ba,

na ken ay yerŋge yôd wô lij habrê men, ken li têriŋ hende kê m hen ôriŋ tumô tumô mega wo na ken lij ca tumô hen iyôŋ. Aŋ na kena limé kaji. Niŋba, haw hen na, ken ayêŋge yerŋge biŋ Emen yôd wô lij aŋgaŋ derôre aŋ bi jé lêreŋge yiŋ kwo séli, aŋ ken yiŋ limé kaji men.

²⁰ Ca ba, na kena limé ka têriŋ kwôy kwôy men, ani ka na berêŋge ereŋ bi kené li aŋga Emen gey hen kôba, naŋ a men. ²¹ Wulê bi wo na, ken lij aŋga habiŋ aŋ tayre dêŋge sara kemnêŋ kemnêŋ hen na, na mi ka dôri a kené uwôŋ ya ba? Are bay ka hen na, ôriŋ naŋ gawra na kini temare a dî. ²² Niŋba, haw hen na, kena limé ka têriŋ ré niŋ, mega wo Emen derêŋge kibé hen na, ken yi na limé kari niŋ. Iyôŋ ba, aŋga dôri kaŋ uŋé na, na lê jêreŋge wo a yé kwo séli men, deré kibri ba, ka merê tu geŋ naŋ kunuŋge a men. ²³ Hena kwôni ré li têriŋ ba, aŋgaŋ têbê sa kôbri ba, na temare. Niŋba, aŋga Emen biŋ gawrê déŋ iyôŋ hen na, na merê tu geŋ wo naŋ kwini. Ôbi béna na wô wo nana biŋ pôn naŋ Kelma wona Jésu Krist.

7

Tôô to Moyis naŋ néé sarna ré niŋ

¹ Yênen, na kelêŋge kenbay ka ken hôn tôô hen ken toy. Ken hôn mega wo tôô ré ôriŋ naŋ néé sa kwôni a na, na kirîna ôbi ré môriŋ tu geŋ tô mera ré ba? ² Na gengêŋge naŋ iyore to kurôre ya. Kirîna kurôre bi wo hen mô tu geŋ baa ya tô na, hende a kapêri aŋ ôriŋ wô kwo daŋgi ré wôsa tôô haare naŋ kurôre baa ya. Niŋba, hena

ôbi ré ma na, tôô to na haare naɲ kurôre hen na, li ani naɲ tu ré niɲ. ³ Hena kurôre ré ma ré tô aɲa hende ré enge iba wo ðaŋgi na, hende yiɲ na yiɲare toɲ têriɲ. Niɲba, hena ôbi ré ma niɲ na, hende na sare seɲge. Hena hende ré gey engé iba wo ðaŋgi kôba, a engé ðiba, kwôni a jôre ré men, hende yiɲ na yiɲare toɲ têriɲ hen ré men. ⁴ Yênen, kwonɲe kenbay kôba, na hen iyôn men. Kwo gengiɲ sa tôô ba, ken ma naɲ ði, wô kibi biɲare tonɲe naɲ *Krist. Ôbi a, kené na kari ôbi wo Emen biri ji si kampê hen. Kena biɲé kari aɲ bi jé lêrenɲe ré yiɲ kwo dôri tu Emen a. ⁵ Ca kirija na nana liɲ aɲga bôrna na gey tô hen na, tôô na gel wo aɲga nà ré na têriɲ men, ka hen ré na têriɲ men. Kirija geléna hen iyôn na, nana gey lê têriɲ hende to hen damaɲ a, aɲ têriɲ hende to hen nôgêna bi a kibi temare a. ⁶ Ca ba, na nana limé ka tôô to *Moyis, niɲba, haw hen na, tôô to na ðeréna lemnare hen na, yi mega nana ma tôre a niɲ. Na hen iyôn a, Emen né deréna tôre a hen. Aɲ haw hen jé wo Emen wo nana li hen na, na kwo kôrbi wo Tini Emen a geléna ðiba, na naɲ kwo tôô to Moyis to liɲ bô magtubu a hen né.

Tôô naɲ têriɲ

⁷ Hen ba, gel wo tôô to Moyis na ré habiɲ ba? Eɲ eɲ, na iyôn né, niɲba, hena tôô henaɲ ré naɲ ba, ré ené henê wo têriɲ ré na aɲga habiɲ tumô Emen a ré. A hena tôô henaɲ ré kôl iyôn ba: «Já lê tu bôriyare ré» réba ré ené henê tu bôriyare ré habiɲ na iyeɲ ba? ⁸ Niɲba, na henê bi wo en hôn tôô hen aɲa, têriɲ ré uwônɲiɲ kene yen a hen

men, na ôbi a, ené lij tu bôriyare sa anğa gay gay a hen men. A hena tôô ré nağ ba, néé têriğ kôba, nağ men. ⁹ Ca wo na en hônriğ tôô ré tô hen na, na en mô tu geğ, niğba, kirija en hôn tôô na niğ dema ené lij têriğ hen. ¹⁰ Ôbi a, ené mağ wô kebre. Wôsa Emen bi tôô bi ré biğ biğé mô tu geğ menba, hende hô bilij temay deréren. ¹¹ Ôbi a, kirija ené hôn tôô menba, têriğ uwôriğ kene yen a ağ lamen en li têriğ ağ yij temay deréren.

¹² Iyôğ ba, Emen a dé tôô, ağ kwôlo yi bô a kêmen hen na, na kwo séli men, kwôlê bi wo hen, na kwôğ derôre men, kwo dôri a men. ¹³ Hen ba, na Kwôlo Dôri bi wo hen, a deren hen ba? Eğ eğ, na iyôğ né. Na têriğ a deren dî. Ağ li ağ hende bu tô kôbi Kwôlo Dôri bi wo hen ağı, na ré deren hen. Na hen iyôğ a, sa kibi tôô a nana hôn wo têriğ ré na anğa habij damañ hen.

Têriğ gôlij sa gawra

¹⁴ Nana hôn wo tôô na, ré yi gengij na sa Tini Emen, niğba, nôbi ena gawra mera ağı ené yij lema wo têriğ hen. ¹⁵ Ağ anğa en li hen na, en hôn tôriğ ré. Wôsa anğa en geğ lê hen ba, en li ré menba, ka en geğ lê ré kwôy hen a ené li dî men. ¹⁶ Hena ené kağ anğa habij ka en li hen ba, en hôn wo tôô na ré dô. ¹⁷ Ôbi a, kirija ené li habij ba, na nôbi a lê hen né, niğba, na têriğ to bôn a hen lê habrê hen. ¹⁸ En hôn wo lê anğa dôri ré nağ yen a. Ağ nağ ermé wupê woğ gawra na, en geğ lê anğa dôri hağê, niğba, en nêmené. ¹⁹ Anğa dôri ka ené lê hen na, en li ré, ağı na ka habij ka en geğ lê ré hen, a ené hô li dî men.

²⁰ Hena ené li anɣa habiɣ ka en gey lê ré hen na, na nôbi a lê hen né, niɣba, na têriɣ to yi yen a hen a lê hen.

²¹ Anɣa en gel yen a na: en gey lê anɣa dôri niɣba, têriɣ a gasê yé tumôn a dí. ²² Bôn a ba, yen dôren sa tôô to Emen a haɣê, ²³ niɣba, anɣa habiɣ ka yi bôn a hen na, li kumbul naɣ ka dôri ka en hôn hen. Anɣa habiɣ bay ka yi yen a hen, a lê aɣa ené yiɣ lema wo têriɣ hen. ²⁴ Ayi! na lê iyeɣ ba? I a dôren kôbi yen wo ôriɣ naɣ en kibi temare a hen ba? ²⁵ Na Emen a dôren kibi a naɣ néé wo Kelma wona Jésu Krist, aɣ en liri dosé naɣ bôn pôn. Ôbi a, ré naɣ bô geyé wuɣê na, ené gey bê kwôlê sa tôô to Emen a, niɣba, naɣ iya wuɣê woɣ gawra hen na, ena lema wo têriɣ.

8

Merê tu geɣ wo Tunu toɣ hendi bô bôreɣ biɣé

¹ Iyôɣ ba, haw hen na, Emen a ulê kwôlê sa biɣé ka biɣ pôn naɣ Jésu Krist hen ré niɣ. ² Wôsa néé wo Tunu toɣ hendi bô bôreɣ wo béna merê tu geɣ woɣ tiri hen na, hena na ligi Jésu Krist a. Men, ôm iyére san a aɣ ena lema wo têriɣ naɣ kwo temare ré niɣ. ³ Tôô to *Moyis na nê m lê bi nana mô tu geɣ ré, wôsa nana gawreɣ ka iya men, nana nê m bê kwôlê sa tôô a ré a men. Niɣba, anɣa tôô na nê m lê ré na, Emen liji. Ôbi a, ôbi ré jéɣ naɣ Kemari sa terare a nà, bi ré bul yiri gawra aɣ ré geliɣ naɣ nabay kaɣ bay têriɣ bay ka hen iyôɣ men, ré ma wô sa têriɣ tona a

men. Na hen iyôn a, Emen na ré jô kwôlê sa têrij to yi bô gawrê hen. ⁴ Ôbi li hen iyôn bi nana lij tôô to Moyis dô jêd, nabay ka nana ô tô néé wo Tunu toj hendi bô bôrê a dîba, tô kwo kurôngi yi a ré nij hen. ⁵ Bijné ka li anga bôrji gey hen na, ermé woji yi na sa anğaji bay ka hen, nijba, ka li anga dôrij Tunu hen na, ermé woji yi na sa anga dôrij Tunu a dî. ⁶ Hena nana erem na sa anga dôrij kurôngi yi a kwôy kwôy na, nana woge na temare, nijba, hena nana erem na sa anga dôrij Tunu a kwôy kwôy na, naa merê tu gej men, naa upé bô jalê a men. ⁷ Bijné ka erem na sa anga bôrji gey a kwôy kwôy hen na, na bay bayi Emen, wôsa bay bi kwôlê sa tôô Emen a ré. Tiri wori ba, bay nê m né. ⁸ Bijné ka li anga bôrji gey kwôy kwôy hen na, bay a nê mê dé tu Emen né.

⁹ Kenbay na, jé lêrenge na kwo kurôngi yi ré nijba, na kwo Tini Emen, hena hende ré mô bôrñge a tiri a men. Ôbi a, kwôni wo Tini *Krist ré naj bôri a ba, na kwori ré hen. ¹⁰ Hena Krist ré mô bôrñge a ba, Tini a bêñge ka merê tu gej, wôsa kené na bijné kaj derôre tu Emen a. Nijba, kurôngi yerñge ô na kibi temare a wô kibi têrij to ken li hen. ¹¹ Hena Tini Emen wo na bijn Jésus Krist na ji si kamjê perê bijné ka ma a hen ré yi bôrñge a tiri na, Emen bi wo hen a bêñge ka merê tu gej hen iyôn men, wô kibi Tini to mô bôrñge a hen.

¹² A iyôn ba, yê nê n, bi jé lêrena bijn naj kwo Tunu toj hendi bô bôrê dîba, bi bijn naj kwo kurôngi yi ré nij. ¹³ Hena jé lêrenge ré na kwon

kurônggi yi ba, ka ma, niŋba, hena kené li are naŋ néé wo Tunu toŋ hendi bô bôre na, ka mênê ka habiŋ ka yi yernge a hen kêm aŋ, ôbi a, kené môriŋ tu geŋ hen. ¹⁴ Biŋé kêm ka Tini Emen a derê tumôrji hen na, bay na kami Emen. ¹⁵ Tunu hende to Emen béŋge hen na, na toŋ lemnare ré men, na toŋ kemnare ré a men, niŋba, hende li aŋ ken yi kam Emen. Ôbi a, nana uwôŋ geré uwôgiŋ Emen: «Baba» hen. ¹⁶ Tunu hende to hen, a lê aŋa nana hôn dô bôrna wo nana na kam Emen tiri a men hen. ¹⁷ Mega wo nana kamni hen iyôŋ na, naa upé naŋ Krist aŋga dôri ka ôbi dî gengiŋ sa biŋé kari hen men. Na nabay ka Krist a upé are bay ka hen. Hena nana geliŋ gusiŋ naŋ dî na, naa merê naŋ dî bô hini emê wori a men.

Aŋga dôri ka nana mô gem hen

¹⁸ En hôn wo gusiŋ to nana geliŋ haw hen na, na ani ré dîba, a némij naŋ hini emê wo Emen a sa béna hen né. ¹⁹ Ari dé ka Emen kêm mô gem wulê bi wo ôbi a gelé kamni tu wolé bi biŋé ré gelji hen. ²⁰ Emen na pô ari déri aŋ bay yi mega ani ré. Bay ba, na gey bi ôbi ré bôrji mega ani ré iyôŋ né, niŋba, na ôbi a derê kôbri aŋ yirji a, niŋba, aŋgaŋ dé bô sara yi ya. ²¹ Wôsa wulê wo pôni na, ôbi a derê ari déri kêm bô lemnare a, aŋ bi bay ré mô sarji seŋge dîba, bay ré mênê ré men, bay ré sa uwôŋiŋ hini emê mega kam Emen iyôŋ, aŋ ré môriŋ sarji seŋge men. ²² Nana hôn dô wo kirija Emen na ayiŋ tô dé aŋgari kwôy kemnêŋ na, ari déri bay ka hen, geliŋ na gusiŋ men, nôr baa ya môŋ yê wo ôl denŋô iyore hen

iyôn men. ²³ Gusij hende to hen na, ari d'éri bay ka hen, a gelij piniji mera ré, nijba, nabay ka ôbi na béna Tini tumô dema na ré hô béna anğan baliyare kari a tô hen kôba, na jôrê na hen iyôn hende to hen men, nana mô gem wulê wo Emen ré sa berêna mega kamni an ré sa derêna bô gusij hende to hen yôd nij hen. ²⁴ Emen gôlij nan na nijba, turna gel derê wori bi wo hen né tô. Iyôn hari kôba, nana dī bôrna sara. Hena nana gel are bay ka nana dī bôrna sara hen nij ba, a hô yé anğan dé bôô sara sôj ba? Kirija tu kwôni gel are nij ba, a hô dé bôri sara ré nij. ²⁵ Nijba, na wô wo nana gel ré tô ana nana dīj bôrna sara hen. Ôbi a, nana uwôlij bôrna môrij gemij hen.

²⁶ Na ôbi á, Tunu toj hendi bô bôrê ré sa li nan na wôsa nana ka iya. Men, nana hôn gwosoy uwôlij Emen are ré a men. An na Tunu hende to hen, a hô gasê uwôlé Emen kebrena nan kwôlé wo gawra nê kelê ré hen. ²⁷ An Emen wo hôn anga yi bô gawrê hen na, ôbi hôn anga Tunu toj hendi bô bôrê gey hen. Wôsa hende gase uwôli are kibi bījé ka Emen nan gwosoy uwôlé wo dôrij Emen damañ hen.

²⁸ Bījé kêm ka pur Emen hen na, ôbi uwôgeji nan gengé wori. An nana hôn mega wo anga habij kêm ka sa sarji a hen na, Emen bul lij ka dôri biji. ²⁹ Wôsa bījé kêm ka ôbi cobji tumô nij hen na, ôbi na genge tumô bi bay ré gelij nan Kemari iyôn an bi Kemari ré yi kwo seri wo yêneri bay ka hen kêm. ³⁰ Bījé bay ka ôbi genge ré yi kari hen na, ôbi na uwôgeji, ka ôbi uwôgeji

bay ka hen na, ôbi bôrji mega ñiné kañ derôre tiri a, ka ôbi bôrji mega ñiné kañ derôre bay ka hen na, ôbi biji hini emê wori men.

Emen geyéna na nañ kwini

³¹ Iyônñ niñ ba, kwôli mi a nana kelê sônñ ba? Hena Emen né na kwona ba, i wo ðanji a yé ôbi barena sônñ ba? ³² Emen bi wo hen, jera Kemari ré niñba, jori sa terare a nà bi ré sa ma wô sa ñiné kêm. Mega ôbi béna Kemari hen iyônñ na, ôbi a béna tô anja baa kêm hen a men. ³³ Bigné ka Emen na cobji hen na, i a ðiji kwôlê sarji a sônñ ba? Wôsa na ôbi a bôrji mega ñiné kañ derôre tiri a. ³⁴ Men, i a nêmé perêji a men ba? Wôsa Jésu Krist nañ yiri ma wô sarna men, Emen biri ji si kamñê añ ô merê sa kôbri woñ gusurô a añ uwôli wô sarna. ³⁵ Peré wo Jésu Krist peréna hen na, na mi a karêna nañ ði ba? Na bô emê laba, tu ña laba, gusiñ to bay geléna hen laba, kurônñ laba, erê tô senje laba, anja ômi laba, temare a karêna nañ ði ði ba? Ani kani ka a karêna nañ ði ba, nañ. ³⁶ Mega wo na liñ bô magtubu to Emen a kôl iyônñ ba:

«Na wô kem jôbi a niné môriñ kibi temare a kwôy kuriñ tare hen men, tu ñiné a ba, nini yi mega gamgê kañ deré iyônñ a men hen.»

³⁷ Niñba, are bay ka lêna kêm hen na, nana gôliñ sarji nañ néé wo kwo peréna hen. ³⁸ Wôsa nôbi ba, en hôn wo ani kañ bay karêrna nañ ði añ jôri wo ré peréna ba, nañ, temare, merê tu geñ, *manê ka derômarañ a, nañ anjañ néé ka gay

gay bô kal a, ré na anɣa hawi hen, ka a era tô hen, ³⁹ néé wo tayii, kwo tângii, ari dé Emen bay ka kê m hen a nê mê karêna naɣ peré wo ôbi peréna hen né, wôsa peré wori wo ôbi peréna hen na, ôbi geléna na naɣ anɣa Kelma wona Jêsu Krist li hen.

9

Kwôlo gengiɣ sa Jubnê

¹ Kwôlo na kelê hen na, na tu kwôlê, wôsa ena kwo Jêsu Krist dîba, na iyêlê benare ré. Naɣ geré wo Tunu toɣ hendi bô bôrê na, ermé wupê bi wo hen gelen wo kwôlê wupê ré na tu kwôlê.

² Tiri wori ba, bôn mêne damaɣ men, dengôn dônnon yôôd a men. ³ Hena ré na anɣa ré yi deré wo balên Jubnê na, en gey wo Emen né ré tômen mêne aɣ men, ré ré dôren yi *Krist a aɣ wô kibriji. ⁴ Bay na kam *Israyêl ka Emen a terêji ré yi kamni men, ôbi gelji dampare tori men, ôbi biɣ naɣ ci men, ôbi biji tôô men, ôbi gelji geré tibéri woɣ tiri hen men, ôbi genge biji anɣa gay gay hen a men. ⁵ Bay na kwôngê môpêrna kaɣ bay hini emê hen aɣ kirîna Jêsu Krist era sa terare a nà mega gawra hen kôba, na tô môp woji a men. Bi heramê yi wô sa Emen woɣ ôbi sa are kê m hen. *Amên, bi yi gelîɣ hen iyôn.

⁶ Hen iyôn na, na wô wo anɣa Emen na genge lê hen na, ré naɣ niɣ ré. En kôl hen iyôn wôsa kam Israyêl ka pônî na kam Israyêl kaɣ tiri ka na kam Emen hen né. ⁷ Men, kwôngê *Abraham na kwône haji niɣba, na kwôngêri kaɣ tiri kê m né, wôsa Emen na kôliɣ Abraham iyôn ba:

«Kwônggêm ka kemam Isak a yé kwônggêm kañ tiri.» ⁸ Bô kwôlê bi wo hen na, kôl na iyôn ba, na kwônggêri ka bay yêji nañ yîpare hen né, niñba, na ka bay yêji sa kibi tôô to Emen na ay biñ Abraham hen. Na bay a na kwônggêri kañ tiri hen dî. ⁹ Emen na genge kôl iyôn ba: «Na hera, iyôn ba, kirîja en bulo hera hen na, Sara a yé kema iba niñ.»

¹⁰ Na wô kwo Sara punu ré niñba, Rébéka kôba, kamne ka wôô hen ibarji na pôn. Ôbi a na môyrena Isak. ¹¹⁻¹² Gengîj sa kamne bay ka wôô hen na, Emen na kôle iyôn ba: «Kemarê wo seri a yé mana wo kwonj ôbi cêgeri.» Kirîja Emen na kôle hen na, bay na li ani kani ka dôri nañ ka habîj ré tô men, bay na yêj ré tô a men. Emen li hen iyôn gel wo anja dîré gey lê ba, dîré li men, dîré dô gawra wori perê biñé, na wô uwôgê wo ôbi uwôgeri hen mera dîba, na wô jé lêri wo dôri hen ré. ¹³ Na mega wo na lip bô magtubu to Emen a tumô kôl iyôn ba: «Nôbi Emen na en gey Jakwôb niñba, na en kañ Esawu.»

¹⁴ A hen ba, naa kelê iyeñ ba? Naa kelê Emen ré li na anğan derôre ré ba? En en, naa kelê iyôn né. ¹⁵ Wôsa ôbi na kôlij *Moyis tumô iyôn ba: «Kwôni wo en gey lê derê nañ dî ba, na lê men, kwo en gey berê tu ña tori kôba, na berê a men.»

¹⁶ Iyôn ba, kirîja Emen dô kwôni ba, dôri mera, wôsa ôbi bô tu ña tori dîba, na wô bô geyé wo kwôni bi wo hen né men, na wô jé lêri wo dôri

9:7 9: 7 Dé tô are 21: 12 **9:9** 9: 9 Dé tô are 18: 10,14
9:11-12 9: 11-12 Dé tô are 25: 23 **9:13** 9: 13 Malasi 1: 2-3
9:15 9: 15 Sé nô 33: 19

ré a men. ¹⁷ Na lij bô magtubu to Emen gengijn Parawôn kelma wo Ejipt a kôl iyôn ba: «En bem kenare aɲ ené gelijn bijné kêm néé wujê sam a men, bi henen ré ôm naɲ kirijn kirijn sa terare a nà a men.» ¹⁸ Na ôbi á, nana hôn wo Emen ré li dô naɲ i i wo ôbi gey men, kwo ôbi biri li sa iyêre ba, li sa iyêre men.

Bô tarê wo Emen naɲ berê tu ja tori

¹⁹ Hena ré na hen iyôn ba, ka pônî a kôlen iyôn ba: «Wô mi a Emen né nay bijné ka pônî wô kibi jé lêreji ba?» Wôsa na ôbi a geyé bi bay ré li hen iyôn. ²⁰ Jôbi gawra wo ju engere hen iyôn ba, ju na i men, a jeré gagijn Emen kwôlê hen ba? Sa pôn bapa kôlirijn ôbi jibéri wô mi a jeré juben hen iyôn ba? En en, ôbi a kelê hen iyôn né. ²¹ Ôbi jibé na, na aɲga ôbi gey lê naɲ gerem ba, ôbi li mera. Ôbi gey ba, jô gerem derôre a aɲ kwari pôn ba, ôbi lij bapa wo yi naɲ jengêri men, kwari wo pônî ôbi lij bapa wo bay ômijn are naɲ wulê wulê hen men.

²² Hena Emen né gey lê môɲ kwo ôbi jibé hen iyôn ba, kwom jôbi ba, dôlem iyeɲ men ba? Ôbi gey bijné ré hôn bô tarê wori men, néé wori a men. Na hen iyôn a, ôbi ré uwôlij bôri sa ka bôri tari sarji a, ka ré mênê men hen. ²³ Emen li hen iyôn wô geléna nabay ka ôbi bô tu ja tona hen derê wo dampare tori. Na nabay bay ka hen, a ôbi na ré fu sa têrna bi nana uwôn derê wo dampare tori hende to hen hen. ²⁴ Nabay kêm nana bijné ka ôbi tôrji bi ré yi kari hen, na Jubné a ôbi ré tôrji mera ré, niɲba, ôbi tô bijné ka na

Jubnê ré hen a men. ²⁵ Na mega wo kôlip bô magtubu to Osé a kôl iyôn ba:

«Bijné ka ca ba, na na kané ré hen na, haw hen na uwôgêji bijné kané.

Tô yê wo tumô ba, en geyji ré hen na, haw hen na kelêji <en geyénge>.

²⁶ Kirijn bay ka hen, ka na en kôlji:

<Kena bijné kané ré> hen na,

na kirijn bay ka hen gan a ené uwôgêji kamnen nôbi Emen woñ ôbi merê tu geñ hen.»

²⁷ Kwo Israyêl ba, *ôbi kibi Emen *Esay na kôl kwôlê gengijn sarji kôl iyôn ba:

«Hena kam Israyêl na ré kwône mega haal wo kibi cér a iyôn kôba,

ka Emen a gôlip nap ci ba, damañ ré ded.

²⁸ Kelma Emen a era lew jerê kwôlê sa bijné ka sa terare a na.»

²⁹ Na mega wo Esay na kôl tumô kôl iyôn ba:

«Hena Emen Kelma wo na ôbi sa are kêm na ré tô kwôngêrna ka pôni dî ré ba,

nana manje kêm mega bijné ka *Sodôm nap *Gwomôr iyôn.»

Jubnê kan Kwôlo Dôri

³⁰ Iyôn ba, naa kelê kwôli mi ba? Naa kelê mega wo bijné ka na Jubnê ré ba, na ré woge geré woñ yijn derôre tu Emen a ré, nijba, bay ré yi kan derôre tiri a wô bê bôw woji sari a.

³¹ Kwo Jubnê ba, wogeji wô lê tôw wô yijn derôre tu Emen a, nijba, bay herijn geré. ³² Wô mi a bay herijn ba? Wôsa bay erem yan ba ciré yé

bijné kaŋ derôre tu Emen wô jé lêreji aŋ bay bi bôrji sa Emen a ré. Aŋ yi mega bay ré sê têrji yi keram woŋ ôbi heré bijné hen. ³³ Lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Toyénge, na dé keram sa iyé Sijô,
aŋ bijné a sê têrji sara.
Na keram wo bijné a herij wô kibri.
Nijba, kwôni wo bi bôri sari a ba,
tayre a diri ré ded.»

10

¹ Yênen, en gey naŋ bôn pôn wo balên Jubné ré eraji bi Emen né gôlij naŋ ci. En uwôli hen iyôn damaŋ. ² En hôn dô wo bay gey lê jé bij Emen tiri naŋ yi gwa nijba, yi gwa woji bi wo hen tôri dŋ na sa henê are kaŋ tiri a hen né. ³ Bay hôn geré wo Emen li aŋ gawra yij kwon derôre tiri a hen né. Bay woge geré woŋ yij derôre tu Emen a sa yirji a men. Na hen iyôn a, bay ré kaŋ geré wo Emen li aŋ kwôni a yij derôre tiri a hen hen. ⁴ En kôl hen iyôn wôsa kirija Jêsu Krist era sa terare a nà ná, ôbi duu kibi tôô to *Moyis, aŋ ôbi li hen iyôn bi bijné ka ré bi bôrji sari a ná, bay a ré yé kaŋ derôre tu Emen a dŋ.

Emen gey gôlij naŋ bijné kêm

⁵ Moyis na li bô magtubu a tumô kôl wô yé derôre naŋ geré wo tôô. Ôbi na kôl iyôn ba: «Kwôni wo li tôô dô dô jêd ná, a merê tu geŋ wô kebre.» ⁶ Geré wo bijné bij bôrji sa Emen a aŋ yij kaŋ derôre hen na, yi gay. Bay li bô magtubu to Emen a gengij sa geré bi wo hen kôl iyôn

ba: «Kôl bôm a iyôn ba: <I a dayê derômaran a?> iyôn né.» (Kôlij *Krist bi ré herbo tôj ba.)
 7 «Men, ju kôl iyôn ba: <I a herbé tô terare a?> iyôn né men.» (Kôlij Krist bi ré hena perê ðijé ka ma hera ba.)
 8 Nijba, magtubu to Emen hende to hen kôl iyôn ba: «Kwôli ayê bôô ré na ða kwam a nij. Kwôlê bi wo hen yi na kem a men, bôôm a a men.» Na kwôli ayê bôô bi wo pôn hen a niné uwôl béréri bij ðijé, bi bay ré bi bôrji sa Emen a hen*.
 9 A hena jeré kôl nan kem mega wo Jésus ré na Kelma men, hena jeré erem bôm a Emen né sijn nan ði perê ðijé ka ma a a men na, Emen a gôlij nan ju.
 10 Na bê wo nana bi bôrna sa Jésus tiri hen, a nana yij gawré kan derôre tu Emen a men, hena nana kôl nan kebrena Jésus ré na Kelma na, nà uné gelê.
 11 Wôsa lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Bijé kêm ka bi bôrji sari a hen na, tayre a diji ré kwôy.»
 12 Ôbi a, ré jeré na Jub, Jub réé kôba, na kwôlê wôni ré, wôsa Kelma bi wo pôn hen a na kwo tô kibri sa ðijé kêm ka uwôge hini hen.
 13 Wôsa lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «I i wo uwôge hini Kelma ba, ôbi a gôlij nan ði.»

14 Nijba, hena ðijé ré bi bôrji sa kwôlo gengij sari hen ré ba, bay a uwôgê hini na iyen ba? Men, hena bay ré toy kwôli ré ba, bay a bê bôrji sa kwôlê bi wo hen na iyen ba? Men, hena kwôni na ré kôlji kwôli bi wo hen né ba, bay a toyé

10:8 10: 8 Détéronôm 30: 11-14 * **10:8** 10: 8 Jésus hena derômaran a sa nij men, ôbi ji si kamjê nij a men. Iyôn ba, kwôni a yé derôre tu Emen a wô kibi jé lêri ré nijba, wô kibi anja Jésus li hen ði. **10:11** 10: 11 Esay 28: 16 **10:13** 10: 13 Jowêl 3: 5

kwôôli bi wo hen na iyen ba? ¹⁵ Men hena bay ré jén nañ kwôni ô kôlji ré ba, ôbi a lê iyen, a ré erê kelêji ba? Lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Bijé li yi derê wô ka a era sa kôlji kwôlo dôri hen.» ¹⁶ Nijba, bay ka toy hen kôba, bi bôrji sara kêm né. Ôbi a, *ôbi kibi Emen *Esay na ré kôl iyôn ba: «Kelma, i a bê bôri sa béré wona ba?» ¹⁷ Ôbi a, kené hôn wo kirijna kwôni bi bôri sa Kwôlo Dôri a ba, na wô toyé wo ôbi toy nij hen men, kirijna kwôni toy kwôlo gengij sa *Krist ba, gel wo kwôni ré kôli nij a men.

¹⁸ Hena ré na hen iyôn ba, na engerénge kwôlê pôn: Na ba, na tiri wo Jubnê toy béré Kwôlo Dôri ré kwôy ba? Bay toy a men. Na mega wo lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Bijé ô ulê béré kwôlo Emen nañ kirij kirij sa terare a nà men, tôôrji ôm kuriñ kelañ dê a sôn.»

¹⁹ Na hô engerénge kwôlo đañgi a: Jubnê ba, na hôn kwôlê bi wo hen né na tiri a men ba? Moyis na kôl tumô nij kôl iyôn ba:

«Emen kôl iyôn ba, na lê añ kenbay bijé kapê ka lê terbére nañ tô yê bijé ka ken bôrji môñ ani ré hen men, na lê bôrñge a tarênge sa ka henê aŋgaji nañ hen a men.»

²⁰ Li kwôy wo ôbi kibi Emen Esay kôl Emen né kôl iyôn ba:

«Bijé ka na wogen né kwôy hen a hô dê tôre uwôgen men,

ka na engeren né hen a ené hô biji bay ré hô hōnen men.»

²¹ Kwo gengiŋ sa kam *Israyêl ba, ôbi kôlji iyôŋ ba: «En jé kôben naŋ wulê wulê si ligi bîjé kaŋ bay bê kwôlê ré hen men, bay sa iyêrê hen a men niŋba, bay kaŋ.»

11

Emen kaŋ bîjé kari kaŋ Israyêlŋê hen ré

¹ Na hô engeré kwôlo daŋgi sôŋ: A hen iyôŋ ba, yi mega wo Emen né kaŋ bîjé kari kaŋ *Israyêl hen dê? Eŋ eŋ, na iyôŋ né. Nôbi kôba, ena kema Israyêl men, ena tô yê wo Bêjamin wori kuŋga *Abraham hen a men. ² Emen kaŋ bîjé kari ka ôbi na tôrji ca tumô bi ré yi kari hen né. Ken hōn kwôlo bay na li bô magtubu to Emen a gengiŋ sa *Eli hen né ba? Ôbi na ßar tumô Emen a, wô sa kam Israyêl kôl iyôŋ ba: ³ «Kelma, bîjé bay ka hen na duu bay kem kô men, bay mēne kini bê kwôbe a men, aŋ na nôbi a baa pōn nêŋ nà mera a bay ré gey ciré hô deren a sôŋ hen.» ⁴ Menba, Emen uwôli sara iyôŋ ba: «Na jôbi pōn mera a baa ré, niŋba, en gem bîjé kaŋê dubu jurgem ka tebe kamrê kaŋ *baal ré hen ya.» ⁵ Ôbi a, bô wulê wo kemnêŋgi hen kôba, Emen tô bîjé ka pōni perê kam Israyêl a naŋ derê wori hen iyôŋ men. ⁶ Hena Emen né tô bîjé naŋ bô derê wori na, gel na wo ôbi ré tôrji na wô jé lêreji wo dôri hen né. A hena ôbi ré tôrji na wô jé lêriji wo dôri ba, yi mega wo bô

derê wori bi wo hen na, ré na baliyare ré nij, nijba, ré na têbê sa kôbi dî.

⁷ Bô kwôlê bi wo hen kôl na iyôn ba, anja kam Israyêl ré woge hen na, bay ré uwôn ré. Nijba, ka pôni ka Emen na ré tôrji perê hen a ré upé. Nijba, tôrji ka baa hen ba, na bô dengelé woji a jôrji upé are bay ka hen hen. ⁸ Na mega wo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Emen bi bi bay hôn tô ani kani ré men, ôbi na lugu tirji men, marji a men, kwôy kemnêñ kemnêñ kôba, bay môrji na hen iyôn hende to hen baa ya.» ⁹ Kelma Dabid kôba, na kôl iyôn ba:

«Bi kwô wou geserê wo bay ôm hen,
bi pôrji môñ boyre pôriñ kurôn hen iyôn men,
bi ré heriñji men, Emen né gelji gusiñ a men.

¹⁰ Men, ré ti tirji an bay ré gel kiriñ né men,
ré gelji gusiñ kwôy wo yirji ré ilji sara a men.»

¹¹ Na hô engeré kwôlo pôni a sôn: Kiriña Jubnê na heriñ hen ba, na heriñji na yôd ba? En en, bay na heriñji na yôd ré. Nijba, na wô têriñ to bay li hen ana Emen né gôlij nañ ðiné ka na Jubnê ré hen an bi bay ré lij terbére sarji a. ¹² Na wô têriñ to kam Israyêl li hen ana ðiné ré uwôriñ derê wo Emen bi wo hen kêmen hen. Bay na heriñ tô tô to Emen ana ôbi ré lij derê nañ ðiné ka na Jubnê ré hen bay ka hen hen. Mega wo Emen li derê nañ ka na Jubnê ré hen iyôn hen na, kiriña Israyêl a hera upéri hen na, ðiné kêmen a upé derê damañ a.

Emen gôlij naŋ ðijé ka na Jubné ré hen iyeŋ ba?

¹³ Haw hen ba, na iyêlêŋge kenbay ka kena Jubné ré hen. Ena *ôbi jé wo Emen joon yernge a. Aŋ en li yi derê sa jé bi wo ôbi ben a hen. ¹⁴ Dô ré ba, lê bi wo en li hen iyôŋ na, na wo balên kaŋ Jub ré gelen aŋ terbére ré li ka pônî aŋ ré eraji bi Emen né gôlij naŋ ci sa kibi jé wo en li hen. ¹⁵ Nôgê wo Emen nôge Jubné déŋ kwa hen, a na tô ðijare to ôbi ðij naŋ ðijé ka Jubné ré hen. Kiriŋa ôbi a sa ðerji yiri a hôriŋ hen ba, a sa yé iyeŋ ba? A sa yé mega kwôni wo na ma aŋa ré so kamjê iyôŋ.

¹⁶ Hena kwôni ré ay kwa mapa aŋa ré ðij Emen ba, tôri wo baa hen na, na kwo Emen a men. A hena kwôni ré ðij Emen hanê gurô ba, kam kôbri kôba, na kwori a men. ¹⁷ Kam Israyêl na, yi mega gurô woŋ banê wo bay uwôgeri olibiyé wo bay soor kam kôbri ka pônî aŋ hen iyôŋ. Aŋ jôbi ba, ju yi mega kema kôbi gurô olibiyé wo noni wo bay biyari sa jem naŋ kwon banê hen iyôŋ. Kwôlê bi wo hen kôl gengij na sarŋge kenbay kaŋ Jubné ré hen né ba? Ôbi a, aŋga dôri ka Jubné ré uwôn hen na, haw hen kenbay kôba, ken uwôn hen iyôŋ men, mega wo hanê gurô ðij kam kôbri gura hen iyôŋ. ¹⁸ Hena ré na hen iyôŋ na, ken bô kam kôbi gurô woŋ banê wo sooriŋ hen mega wo ré na ani ré hen iyôŋ né. Hen iyôŋ ba, ken di deŋgôrŋge na wô mi ba? Wôsa néé kema kôbi gurô na, hena na hanêri a dîba, néé hanê gurô hena na kam kôbri

a ré.

¹⁹ Dô ré ba, perêrŋge a hen na, kwo pônî a kelê Emen né soore kôbi gurô wo pônî aŋ, bi ené uwôŋŋ kirîŋ hôlmêri a. ²⁰ Na tîri, Emen dî kam Israyêl aŋ wô wo bay bi bôrji sari a ré. Jôbi ba, ôbi gasem hônîji a wô wo jeré bi bôm sari a. Hen iyôŋ hari kôba, ju kemnaŋ Emen dîba, ju di deŋgôm né. ²¹ Men, ju hôn mega wo Jubnê ka yi mega gurô woŋ banê wo Emen bi a tôrji hen kôba, ôbi soorji hen na, jôbi kôba, hena jeré hô kaŋni ba, ôbi a soorem môŋ kwoji hen iyôŋ men ré ba? ²² Henêŋge wo Emen ré na ôbi bô derê, niŋba, ôbi li iyêre men. Lê iyêre wori bi wo hen, na naŋ bîjé kari ka hô cêgê. Niŋba, kenbay ka ken baa hen, hena kené bîj pôn naŋ dî yôd ba, ôbi a lê derê naŋ ken, réba ôbi a dêŋge jerê aŋ men. ²³ Kwo Jubnê ba, hena bay ré dîji tô têriŋ toji aŋ, aŋ buloji hera upé Emen ba, ôbi a hô dîji hôriŋ hôlmêrji a wôsa ôbi nê m lê hen iyôŋ. ²⁴ Kenbay kaŋ Jubnê ré hen na, ken yi môŋ kam kôbi gurô olibiyé wo noni wo bay da jera aŋ sa jem yi kwoŋ banê a iyôŋ. Hena Emen né li aŋga kwôni nê m lê naŋ ken né hen iyôŋ na, Jubnê ka yi mega kôbi gurô olibiyé woŋ banê hen dema ôbi ré herañ naŋ ci dîji hônîji a hôriŋ lew ré ba?

Emen li derê naŋ Jubnê pinîji ré, niŋba, na naŋ bîjé kê m

²⁵ Yê nê n, en gey bi kené hôn kwôlo yi kini uwôbêri a wo Emen yêge sari béŋge hen, aŋ bi kené dîŋ deŋgôrŋge ré. Wôsa sa iyêre wo kam Israyêl ka pônî a yé hen iyôŋ yôd ré. Niŋba, bay a sa belé jé lêreji hen tô. Bay li sa iyêre bi bîjé

ka na Jubnê ré ka ré baa bê bôrji sa Emen a hen na, ré bi kô dem. ²⁶ Añ na hen iyôn a, ôbi ré gôlij nañ kam Israyêl kêm mega wo na li bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Ôbi gôlij nañ ðijné ka ré hena Sijnô añ ré sa derê têrij sa kwôngê Jakwôb a añ kêm* . ²⁷ Na bijnare to nôbi Emen en bijn nañ ci kirijna na sa derê têrij sarji a hen.»

²⁸ Jubnê ba, na wô kanê wo bay kan Kwôlo Dôri hen aña bay ré yij bay bayi Emen hen. Yi hen iyôn, bi kenbay kan Jubnê ré hen kené uwônij gelê. Nijba, bay ba, na Emen a tôrji bi bay ré yi kari men, ôbi perji a men. Wôsa ôbi na ay tôôri bijn mônjêrji tumô ca nij. ²⁹ Kirijna Emen uwôge gawra aña ré biri ani na, are bay ka hen ôbi biri na yôd ðiba, a belé ermé wori ré nij. ³⁰ Kenbay kan Jubnê ré hen, ca ba, na ken narij Emen kwôlê añ haw hen na wô wo Jubnê kanji aña ôbi ré bôrij tu ja tonje hen. ³¹ Jubnê bay kôba, kwoji a yé hen iyôn men. Haw hen na, bay narij Emen kwôlê aña ôbi ré li derê nañ ken hôniji a hen. Nijba, lij hen iyôn bi bay kôba, ré ði têrij toji baa añ bi bay ré hera sa uwônji añ bi ôbi ré bôrij tu ja toji men. ³² Ôbi a, Emen ré ði bi ðijné kêm yi bay narê kwôlê hen iyôn añ bi ðiré lij derê nañ ci kêm.

Bi ðijné kêm ay kibi Emen

³³ Emen na, bôri dô damañ ðê sa kirij men, ôbi hôn are kêm men, tu melênê wori ðê kirij men, kwôlo ôbi erem ba, kwôni nêmerê derê tôri ré

* **11:26** 11: 26 Na wo Jubnê pôn pôn kêm ré upé gelê ré, nijba, gel na geré Jubnê ré uwônij gelê. **11:27** 11: 27 Esay 59: 20,21, 27: 9

men, jé lêri kôba, kwôni a nê mê henê tôri ré a men. ³⁴ Na mega wo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Kwôni a henê ermé kwôlo Kelma ré men, kwôni a gili kwôlê ré a men.»

³⁵ «Men, i a na gwôyij Emen ani bi ré sa hô têbiri hôrij ba?

Kwôni naj kwôy.»

³⁶ Wôsa ôbi a dé are bay ka kêm hen men, na sa kibri aja are bay ka kêm hen ré yij ya hen men, are kêm na kari a men. Iyôn ba, bi bijné ay kibi Emen naj kwini. Amên, bi yi gelij hen iyôn.

12

Hal wo mana wo Emen

¹ Yênen, mega wo Emen gel berê tu ja tori hen iyôn na, en uwôlênge bi kené ay yerŋge biri mega aŋga sarga ka mô tu geŋ ka yi naj jengêrji aŋ dé tiri hen iyôn. Ôbi a na tibé Emen wo dôri hen. ² Bi jé lêrenge yi mega kwo bijné ka sa terare a nà ré men, déŋge bi Emen béŋge ermé wo kôrbi wo a belênge aŋ ka yé gay hen a men. Hena kené li hen iyôn na, ka henê aŋga Emen gey hen men, aŋga dôri naj ka dé tiri hen men, ka dô dô jêd hen a men.

³ Naj aŋga Emen ben naj bô derê wori hen na, en kelênge kenbay kêm bi kwôni di dengôri ré men, ken yi bay ayê sa gasaŋ ré a men. Gelênge ayê bô wo Emen béŋge bi kené kôbij jé lêrenge naj geré woŋ derôre hen. ⁴ Gawra na, yiri na pôn hari nijba, sodirij kirij kwône men, jé

lêreji na gay gay a men. ⁵ Nabay kôba, nana yi na hen iyôn hende to hen men. Nana kwône hana nijba, tô bijare tona a naɲ *Krist ba, nana pôn nêɲ. Nabay kê m nana bij pôn mega kwa yi gawra wo gay gay bij pôn hen iyôn. ⁶ Emen béna gwoyoy jé pôn pôn naɲ bô derê wori. Iyôn ba, bi i i kôba, li jé lêri mega wo Emen na bijni hen iyôn. Hena Emen ré bem bi jeré kôl kwôlo si kibri a na, ju liri naɲ geré bôm wo ju bi sari a hen. ⁷ Hena ôbi ré bem bi jeré li naɲ bijé ba, lê naɲ bijé kam bay ka jeré cubu tum tô a. Hena ôbi ré bem bi jeré gelij bijé are ba, gelé aɲgam bay ka hen a jeré cubu tum tô a. ⁸ Hena ôbi ré bem bi jeré yi ôbi dôbij megêm ibiyare bôrji a ba, ju cubu tum tô a. Hena ôbi ré bem bi jeré yi ôbi lê naɲ bay nimré ba, ju li naɲ bôm pôn. Hena ôbi ré bem bi jeré dô tumô kirij ba, ju li naɲ yi gwa. Hena ôbi ré bem bi jeré yi ôbi beré baliyare naɲ bijé ba, ju li naɲ yi deré.

⁹ Pur yê nê m naɲ bô pôn men, ju dî yem yi aɲga dôri a a men. Nijba, aɲga habij ba, ju kaɲji men, ju gerji a men. ¹⁰ Perijge yerɲge wôsa nabay bay ayê bô kê m nana yê nê men, ken bij yerɲge kwôlê naɲ bô wo pôn a men. ¹¹ Ayêɲge yerɲge kê m ken lij jé dîba ken yi kwijê ré men, lêɲge jé wo Kelma Jêsu naɲ bô pôn a men. ¹² Sêɲge peré sa aɲga Emen genge dîré béɲge ka ken dî bôrɲge sara hen men, gusij to ken gelij hen kôba, ken bu bôrɲge men, uwôlêɲge Emen ta ta a men. ¹³ Aɲga naɲij yê nê rɲge kaɲ bay ayê bô ba, ken li naɲ ci men, bijé kê m ka era iyére tonɲge a ba, ken berji

yernge a dô a men.

¹⁴ Uwôlênge Emen bi ré tô kibri sa ka gelénge gusij hen, díba, bi ré liji habij né. ¹⁵ Hena ðijé ré li yi derê ba, ken li nañ ci men, hena bay ré sôm ba, ken sôm nañ ci men. ¹⁶ Merênge nañ bô jalê perênge a men, uwôyrênge yernge ré men, jé wo yôn yôn wo bay béngge ba, ken li mera men, ken bô mega kené na bay tu melênê iyôn né a men.

¹⁷ Hena kwôni ré lêm habij ba, ju liri habré hôrij a ré, nijba, ju mase lê anga dôri ka ðijé hôn ré na ka dôri hen dí. ¹⁸ Kwo gengij sam ba, li kwôy añ ju mô nañ bô jalê nañ ðijé kêm. ¹⁹ Yênen, kenbay gan ken di bare ré, nijba, ken dí bi Emen di bare hende to hen nañ uwonje wori dí, wôsa lij bô magtubu tori a kôl iyôn ba: «Nôbi Kelma a kelê hen, bare na, nôbi a dê men, nôbi a têbij gawra jé lêri a men.» ²⁰ Nijba jôbi ba, hena kurôn ré li ôbi barem ba, ju biri emê ôm men, hena kam ré diri ba, ju biri yi a men. Lê bi wo ju li hen iyôn na, tayre a diri. ²¹ Di bi habré gôlij sam ré, nijba, ju gôlij sa habré nañ lê anga dôri dí.

13

Bi bay ayê bôb bij bay emê sa iyére kwôlê

¹ Bi i i kôba, bi bij bay emê sa iyére kwôlê, wôsa kenare kêm na, na Emen a bé añ ðijé ka na kilmé hen na, na Emen a biji kenare hende to hen. ² Ôbi a, kwôni wo ré li sa iyêrê nañ kilmé

ba, ôbi kañ na ança Emen genge ré yi hen iyôn hen. Bay narê kwôlê bay ka hen na, woge na jerê kwôlê Emen sarji a hen. ³ Bijné ka li ança dôri ba, a kemnañ kilmé ré, nijba, na bay lê habré a kemnañ kilmé dî. Ju gey bi jeré kemnañ kilmé ré ba? Iyôn ba, ken li ança dôri bi bay ay kebrenge. ⁴ Wôsa kilmé na, na bay jé ka Emen ka mô bi ciré dôbênge ibiyare bônge a bi kené lij ança dôri. Hena kené li ança habij na, ken kemnaji wôsa tôô to Emen biji ré pôrijge hen na, na déj iyôn né. Kilmé bay ka hen, na bay jé ka Emen ka a perê bay lê habré geliñji bô tarê wo Emen. ⁵ Iyôn ba, hena kené bij kilmé bay ka hen kwôlê ba, na wô gerij bô tarê wo Emen mera ré, nijba, ken biji kwôlê ermij mega wo ré na geré wo dôri.

⁶ Na tôri bi wo hen aña kené têbij wôgê men hen, wôsa Emen dî *bay engé wôgê bay ka hen bi ré li jé wo dôri. ⁷ I i ba, ken biri ançari ka gengij sari sari. Bijnge bay engé wôgê, wôgê woji men, bay engé ançañ sa iyére ba, ken biji ançaji men, kwo nê m bê kwôlê ba, ken biri kwôlê a men. Ka nê m bi kené kemnañ tiniji ba, ken kemnañ tiniji men.

Na perijge yerna

⁸ Dénge talare to kwôni yi sarñge a ré, nijba, bi telay peré dema ré yi sarñge a dî. Kwôni wo pur megari ba, li na tôô to Emen dô dô jêd hen. ⁹ Tôô to Emen kôl iyôn ba: Jeré wogé tam megam ré men, jeré deré temare ré men, jeré gemsé ré men, jeré li tu bôriyare ré a men. Tôô hende to hen nañ tôre to baa hen dañ na bô hende to pôn hen, kôl iyôn ba: Pur megam mega wo ju

perij yem iyôn. ¹⁰ Kwôni wo pur megari ba, a liri habrê ré nij. Ôbi a, hena jeré pur megam ba, ju li na tôô dô dô jêd hen.

Merênge sa têrnge a wô hera wo Krist

¹¹ Lênge hen iyôn damañ a wôsa ken hôn wulê wo nana mô bô a hen. Haw hen na, ken engij tô kum a wôsa wulê wo Emen a gôlij nañ na hen baa ða gôlij kirijna na nana bij bôrna sa Jêsu Krist a hen. ¹² Haw hen kirij ka hendi ca erê nij, añ na kirij ka perangi a gasê nij. Iyôn ba, bi jê lêrenge yi kwo kirij ka hendi ré nij men, perênange anğan mañê ka kirij ka perangi a bay ka hen a men. ¹³ Bi jê lêrena yi kwoñ derôre mega ðijé ka ré mô kirij ka perangi a iyôn ðiba, na mô wô lamê ré men, wô yê care kwoyrij ré men, na li anğan iyôn a tôñ hen né men, na yijge iyôn a tôñ né men, na merênge wô nañare ré men, na lênge terbére ré a men. ¹⁴ Bi Kelma Jêsu Krist a yé mega anğan mañê kanje iyôn men, bi doy lê anga habij ka yi bôrñge a hen bi dô néérnge ré a men.

14

Jô kwôlê sa megam a ré

¹ Yênen, berênge kwo iya tô ayê bôô wori a hen yerñge a ðiba, ken narij nañ ði sa ermé wori a ré. ² Kwôlo gengij sa anğan emê na, ka pôni erem mega wo emê anga pôni ré jôrij né añ bay ôm are kê m mera. Nijba, ka iya tô ayê bôô woji a ba, lêê na ma kelij mera. ³ Iyôn ba, kwôni wo ôm are kê m hen na, bi bô kwo dô tu emê hen mega wo ré na ani ré iyôn né men, kwo

dô tu emê hen kôba, bi jô kwôlê sa kwo ôm are bôm bôm hen né, wôsa na Emen a ñiri yiri a hen. ⁴ Iyôn ba, jôbi ju na i a jeré jerê kwôlê sa mana wo kwôni a ba? Hena ôbi ré ðebe gerañ sa jé wori a, ré kuriñ kôba, na ôbi sari a kelê ðí. Ôbi a ðebé gerañ wôsa Kelma ôriñ nañ néé woy gerijni.

⁵ Bijé ka pôni erem wo wulê kêm ré gelij nijba, ka pôni erem wo wulê wo pôni ré ðé megari. Iyôn ba, bi i i ba, bi bi bôri sa ermé wori a wori a mega wo ré na anga dôri kap lê.

⁶ Ôbi a, kwôni wo ré erem mega wo wulê wo pôni ré gelij gay nañ megêri na, ôbi li hen iyôn ayij na kibi Kelma wona men, kwo ôm are kêm hen na, ôbi li hen iyôn ayij na kibi Emen men, wôsa ôbi liri dosé wô emê bi wo ôbi biri hen. Men, kwo dô tu emê hen na, ôbi li hen iyôn ayij na kibi Emen wôsa ôbi liri dosé wô emê bi wo ôbi ôm hen. ⁷ Ôbi a, hena kwôni perêrna na, ré mô tu geñ ba, mô na wô sari ôbi gañ mera né men, kwo ma kôba, ma na wô sari ôbi gañ mera ré a men. ⁸ Hena nana mô tu geñ ba, nana mô bij na Kelma, a hena nana ma kôba, nana ma na wô biri na ôbi men. A hena ré na temare, meré tu geñ, kôba, nana ka Kelma kêm. ⁹ Wôsa Jésus Krist ma añ ji si kamjê bi ðiré yij Kelma sa ka mô tu geñ a men, sa ka ma a a men. ¹⁰ A hen iyôn ba, wô mi a jeré jô kwôlê sa yênem a men, ju bôri mega ani ré hen iyôn a men ba? Nabay naa saa erê ðibé tumô Emen a kêm añ ôbi a jeré kwôlê sarna. ¹¹ Na mega wo lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Na tu kwôlê a ené ena kelêñge hen,

nôbi Kelma Emen,
gawrê kê m a sa cibé gubarji tumôn a
aṅ a ayê keben ené na Emen.»

¹² Iyôn ba, na i i kôba, a derê tô kwôlê wori naṅ
kibri tumô Emen a.

Li bi yênem kurij né

¹³ Mega wo hen iyôn na, na jerêṅge kwôlê sa
megêrna ré men, gengêṅge bi ken li ani kani ka
a lê aṅ bay a lê têriṅ hen né a men. ¹⁴ Nôbi wo
ena kwo Kelma Jésus hen na, en hôn dô san a
wo aṅgaṅ emê kani ka *kagem ré naṅ, a hena
kwôni ré erem mega wo emê wo pôni ré kagem
ba, are bay ka hen kagem na tiri a men. ¹⁵ Hena
jeré mêne bô megam wô kibi emê wo ju ô m hen
na, yi mega wo jeré geyri ré iyôn. Mêne yênem
wo *Krist ma wô sari men hen wô sa aṅgam kaṅ
emê hen mera ré. ¹⁶ Jôbi ba, ju bô mega wo ré
dô tum a niṅba, hena gawrê réé berê mega ré
na ka habiṅ na, ju li ré. ¹⁷ Emê iyére to Emen
yi na wô sa aṅgaṅ emê ré men, wô sa aṅgaṅ yê
ré a men, niṅba, yi na wô lê aṅgaṅ derôre men,
erê jalê perêrna men, lê yi derê a men, bay a na
aṅga Tunu toṅ hendi bô bôre bi nana li. ¹⁸ Hena
kwôni ré li jé biṅ Krist hen iyôn na, dôriṅ Emen
men, dôriṅ gawrê a men.

¹⁹ Iyôn ba, na li na aṅga a lê aṅ bô jalê a yij
perêrna hen men, ka a lê naṅ gawrê aṅ bi ayê
bô woji ré ôriṅ tumô hen a men. ²⁰ Iyôn ba,
yênen, mêne jé wo Emen wô kibi aṅga ju ô m
hen né. Aṅgaṅ emê kani ka kagem ba, naṅ haji,
niṅba, hena megam réé kurij wô kibi emê wom

bi wo hen na, ju li na têriɲ. ²¹ Anɣa dôri na, na wo jeré ôm tanare ré men, jeré yi care ré men, jeré li ani kani ka a lê aɲ yênem a kuriɲ bô têriɲ a hen né a men. ²² Hena jeré erem wo are kêmba, jeré emê senɣe, réba ka pôni ré yi emê ré kôba, bi ermé wom sa are bay ka hen na, bi kenbay naɲ Emen a henê mera. Ôbi a, kwôni wo ré ða lê are aɲa bôri ré dôyrêri ré na, yiri a dôri. ²³ Hena kwôni ré ôm are aɲa ré meremné na, kwôlê biri wôsa ôbi li na naɲ geré wo ayê bôô ré. Anɣa yôɲ yôɲ ka nana li naɲ geré wo ayê bôô ré hen na, na têriɲ.

15

Li anɣa dôriɲ megêm

¹ Ôbi a, nabay ka néerna ré ya tô ayê bôô a hen na, naa lêɲge naɲ ka iya hen sa anɣa néji hen ðiba, naa lêɲge anɣa derêna lê hen mera ré. ² Bi i i kôba, li anɣa dôriɲ megêri wô derê woji aɲ bi ayê bôô woji ré ôriɲ tumô tumô. ³ Wôsa *Krist na woge lê anɣa ré dôri dôbi ré niɲba, na mega wo na liɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôɲ ba: «Hare to bay tuurem hen na, ban na nôbi san a.» ⁴ Kwôlo kêmba wo liɲ bô magtubu to Emen a hen na, liɲ hen iyôɲ bi ré geléna kwôlê woɲ tiri. Kwôlo Emen bi wo hen na, béna ulê bôô men, dôbêna ibiyare bôrna men, aɲ bi nana ðiɲ bôrna sara men. ⁵ Bi Emen wo na hanê ulê bôô men, hanê dôbê ibiyare bô ðiɲé a men hen na, bi li bi ken biɲ pôn perêrɲge a men, ken liɲ mega wo Jêsu Krist na liɲ hen iyôɲ men. ⁶ Aɲ bi

kenbay kêm ken bij tôteŋge pôn heramiŋ Emen wo na Iba Kelma wona Jêsu Krist hen.

Béré Kwôlo Dôri wo uwôliŋ bij bijé ka na Jubnê ré hen

⁷ Iyôn ba, bi i i kôba, bi bu yêni yiri a mega wo Jêsu Krist na beréna yiri a hen iyôn men, lêŋge hen iyôn aŋ bi bijé ré heramiŋ Emen. ⁸ Na tu kwôlê a ené kelêŋge hen, Jêsu Krist sa yi mana wo Jubnê bi dîré liŋ aŋga Emen na genge dîré lê hen aŋ gelji wo tôô to Emen na ré ay bij mônêrji hen na, ôbi ré dbebe sa têri a baa ya. ⁹ Men, ôbi sa bij ka na Jubnê ré hen kôba, ré heram Emen wô kibi lê derê wori. Mega wo na liŋ bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Na tôri bi wo hen aŋa ené heramem perê bijé men,
na ayê kem aŋ kurôn a men hen.»

¹⁰ Magtubu hende to hen hô kôl iyôn ba:

«Kenbay kaŋ Jubnê ré hen na,
lêŋge yi derê aŋ bijé ka Emen.»

¹¹ Magtubu hende to hen kôl kirij ka pôni a kôl iyôn ba:

«Kenbay kêm kaŋ Jubnê ré hen ayêŋge kibi Kelma men,
bi bijé kêm ay kibri a men.»

¹² *Ôbi kibi Emen *Esay kôba na kôl iyôn ba:

«Kunŋa Jêsé ré sa aŋ a yé kelma wo bijé ka na Jubnê ré hen
aŋ bay ré sa dé bôrji sari a.»

15:9 15: 9 Kurôn kibé 18: 50 **15:10** 15: 10 Détéronôm 32: 43

15:11 15: 11 Kurôn kibé 117: 1 **15:12** 15: 12 Esay 11: 10

¹³ Emen wo na hanê bônge wo ken dî sari a hen na, bi bi yerŋge derêŋge kwôy kwôy men, bi béŋge bô jalê a men, naŋ geré wo ayê bô wŋge. Na hen iyôn a, bônge wo kené dî sari a bi wo hen ré ôriŋ tumô tumô naŋ néé wo Tunu toŋ hendi bô bôre.

Pol kôl kwôli jé wori

¹⁴ Yênen, en hôn dô san a wo kené na bîné ka lê deré ré wôn bônge men, henê are ré wôn bônge dô men, kené nêŋ gelîŋ yerŋge are a men. ¹⁵ Nîŋba, kwôlo gay gay wo en kôl bô magtubu tîné a hen na, en kôl dad a ta aŋ bi ené jebîŋ tô bônge sa aŋga pônî a. En kôl hen iyôn wô kibi aŋga dôri ka Emen li ben hen, ¹⁶ ôbi déŋ bi ené yi mana wo Jêsu Krist perê bîné ka na Jubnê ré hen men, en ay yen yôd bîŋ Emen wô uwôliŋ béré Kwôlo Dôri wori a men. En uwôl béré bi wo hen bîŋ bîné kaŋ Jubnê ré hen, bi bay ré yîŋ mega aŋgaŋ bê kwôbe ka dôriŋ Emen ka Tunu toŋ hendi bô bôre bi yi gay biri hen iyôn. ¹⁷ Mega wo en bîŋ naŋ Jêsu Krist hen iyôn na, yen yén sa jé wo Emen wo li hen. ¹⁸ Hena kwôlê wônî wo ené kelê ré ya ba, na kelê na kwôli aŋga Jêsu Krist li naŋ geré wupê hen. Ôbi ben bi ené erap naŋ bîné ka na Jubnê ré hen tumô Emen a aŋ bi bay ré biri kwôlê. Ôbi li naŋ geré kwôlo en kôl hen men, naŋ aŋga en li hen a men. ¹⁹ Ôbi ben néé en liŋ giŋê wo gay gay men, Tini Emen kôba, gel néé wore a men. Ôbi a, ené uwôliŋ béré Kwôlo Dôri wo gengîŋ sa Jêsu Krist naŋ kirîŋ kirîŋ bîŋ bîné ayîŋ tôri Jérusalêm a kwôy

Iliri a hen. ²⁰ Béré Kwôlo Dôri bi wo hen na, na en uwôl na kirij ka kwôni dô kwôli Krist tumô ya ré tô hen. Na en gey ulê na kirij bay ka iyôngi a hen, wô wo ma ené erê delmi jé wo kwôni wo ðangi.

²¹ En li hen iyôn bi ré bij nañ kwôlo magtubu to Emen a na kôl kôl iyôn ba:
«Bijé ka kwôni na dôrji kwôlo gengij sari ré tô hen kôba,
a giili men, ka kwôli na kurij marji a ré kwôy hen kôba,
a henê tô Kwôlo Dôri bi wo hen men.»

Pol kôl kwôli erê kergare tori to ða sa erê Rôm a hen

²² Yênen, ôbi a, têê kwône ené uwôn geré ôrij gelénge ré hen. ²³ Haw hen jé wo na ðuren sa iyére hende to hen añ na jôren erê hen na, en li kô nij. Li elê kwône wo en genge ené erê gelénge. ²⁴ Añ kirija na sa erê Êspan a na, na sé si sarngé añ na wulê sem nañ ken dema bôn ré kurij tôñ tô. Men, en gey bi kené li nañ en sa erê kergare tijê to Êspan a hende to hen a men. ²⁵ Nijba, kwo haw hen ba, na erê Jérusalêm a nañ jé wo ðijé ka Emen ka yañ pa dem. ²⁶ Wôsa bay ayê bôô ka Maséduwan nañ ka Akay genge ciré wôgê are lij ðijé ka Emen ka pôni ka Jérusalêm kañ bay nimré hen. ²⁷ Bay a hena nañ bôrji a ré genge ðiba, na kwôni a kôlji ré. Añ ðôd kôba, bay ré lê hen iyôn. Mega wo Jubnê kañ bay ayê bôô na li nañ ka na Jubnê ré hen nañ anga gengij sa Tunu hen iyôn na, dé wo

ka na Jubnê ré hen kôba, bi biji ari unérji men. ²⁸ Kirîna en ôrijî naŋ anŋaŋ wôgê bay ka hen biji niŋ na, na erê gelênge pa dema ené erê kergare tijê to Êspan hen tô. ²⁹ Kirîna na sa erê gelênge na, Krist a terê kibri damaŋ sarŋge a naŋ geré wupê.

³⁰ Yênen, sa kibi Kelma wona Jêsu Krist men, sa kibi Tunu to li aŋ nana perijî yerna hen a men na, en uwôlênge bi kené jôgen uwôlê Emen men, kené uwôli yijî kum né wô san a men. ³¹ Aŋ bi bijné ka Judé ka bi bôrji sa Jêsu Krist a ré hen, ré gelen gusiŋ né men, bi anŋa ené ôrijî bijn bijné ka Emen ka Jérusalêm a hen ré dôrji a men. ³² Iyôn ba, hena Emen né uwôlen sara men ba, na bijn unênge naŋ yi derê aŋ na erê derê bul dê iyôn iyére tonŋe a. ³³ Emen wo na hanê bô jalê wo bijné hen, bi ba naŋ ken kê. Amên, bi yi geliŋ hen iyôn.

16

Dôsê to Pol lijî bijné ka pônî ka perê hen

¹ Na derênge kwôli yêrena Pébé toŋ hendi jé to bô églis to Sênkré a hen derê ken toy. ² Kirîna hende a bijn iyére tonŋe a ba, ken bure yerŋge a dô naŋ hini Kelma wona mega bay ayê bôô ré lê hen iyôn. Anŋa kê ka naŋne ba, ken li naŋ tu sara wôsa hende na iyore to li naŋ bijné kwône men, nôbi kôba, hende li naŋ en a men.

³ En lijî si Prisil naŋ kurôre Akilas dosé, bay na megên kaŋ bay jé ka Jêsu Krist. ⁴ Kirîna bijné na gelen gusiŋ tu temare a hen na, bay a na sa gôlijî naŋ en men, bay kôl iyôn ba, ré na temare

kôba, ciré lê nap en a men. Ôbi a, ené liji dosé damañ wô ança bay li hen an na nôbi a liji dosé hende to hen penen né, nijba, églisnê kêm ka bay ayê bôô kap Jubnê ré hen kôba, liji dosé men. ⁵ En lijn églis to dap iyére toji a an tebe Emen hen dosé men, en lijn Epaynêt woj melapnen hen dosé men. Ôbi a na ôbi ayê bôô wo tumô bô emê wo Asi a. ⁶ En lijn Mari to merên wô sarŋge hen dosé. ⁷ En lijn si Andronikus nap Juniyas ka na balên hen dosé men. Na megên ka bay na perêni pôn men, bay na bay jé ka Jésu Krist ka bijné hônji dô hen men, bay na bijné ka na bi bôrji sa Jésu Krist a tumôn a men.

⁸ En lijn Ampliyatus woj melapnen tô Kelma wona hen dosé. ⁹ En lijn Urbên megarni woj ôbi jé wo Jésu Krist hen dosé men, en lijn melapnen Stakis kôba, dosé a men. ¹⁰ En lijn Apêlês wo bay na sééli an na dëbu sa têri a tô bê bôô wori sa *Krist hen kôba, dosé men, bijné ka iyé Aristobul a kôba, en liji dosé men. ¹¹ En lijn Hérodion wo na gôbren Jub hen dosé men, bijné ka iyé Narsis a ka na ka Kelma wona hen kôba, en liji dosé men. ¹² En lijn si Tripên nap Tripas ka li jé damañ bijn Kelma wona hen kôba, dosé men, en lijn yêrena Pêrsid to li jé damañ bijn Kelma hen kôba, dosé men. ¹³ En lijn Rupus gawra wo Emen wo kwari nap tô jé wo Kelma hen dosé men, yori to yi mega yon iyôn hen kôba, en lere dosé a men. ¹⁴ En lijn Asinkrit men, Plégon men, Hêrmês men, Patrobas men, Hêrmas men, bay ayê bôô kêm ka nap ci hen dosé a men. ¹⁵ En lijn Pilolôg men, Juli men, si Néré nap yêri men, en

lij Olimpuz nap tô bijné ka Emen kêm ka nap ci hen dosé men.

¹⁶ Lijge dosé pôn pôn kêm nap yi derê men, églisnê ka Jêsu Krist kêm ka nà kôba, lêngge dosé a men.

Gerjê yêgê maa

¹⁷ Yênen, en kelênge ca bi ken bô bijné kap bay kapê Kwôlo Dôri wo na ken bi bôrjge sara tumô nij hen dô. Na hen iyôj aña bay ré li añ karijare yi perê bijné hen men, bay li añ ka pônî herij a men hen. Iyôj ba, ken dô yerjge yirji a añ.

¹⁸ Gawrê bay hen iyôjgi hen na, liji na jé wo Kelma wona Krist ré, nijba, bay li jé na wô bôrji mera men, bay lam bijné ka kwôlê woji wôni nap hen nap kibrijî wo dôri hen men, nap kwôlê woj layê kirij hen a men. ¹⁹ Kwongge kenbay ba, bijné kêm hôn wo kené bij Kelma wona kwôlê nij. Ôbi a, yen ré dôren gap wô sarjge hen, nijba, en gey bi kené melên añ bi kené lij anja dôri dîba, kené bij nap anja habij né. ²⁰ Emen wo na hanê bô jalê hen a sa mênê néé wo Sidan, añ baa da wo ka sa gôlij sari nij.

Bi bô derê wo Kelma wona Jêsu Krist baa nap ken.

²¹ Timoté wo li jé nap en hen lêngge dosé men, si Lusiyus nap Jasôn nap Sosipatêr ka na balên hen kôba, lêngge dosé men.

²² Magtubu hende to Pol bêngge hen na, na nôbi Têrtiyus a lê hen. Añ nôbi bi kôba, en lêngge dosé nap hini Kelma men.

²³ Gayus wo en mô iyére tori a hen lêngge dosé. Bay ayê bô kêm era sa tebe Emen na iyére tori

a. Erast, ôbi gemé lari wo sa iyére hen, bay naŋ yênenena Kwartus kôba, lêŋge dosé men.

²⁴ [Bi bô derê wo Kelma wona Jêsu Krist baa naŋ ken kê. Amên, bi yi gilij hen iyôŋ.]

Pol ay kibi Emen

²⁵ Ayênaŋge kibi Emen wôsa ôbi nê. wo a béŋge néé bi kené dîbij iyêre tô ayê bôô wonge a. Na mega bi wo en kôlirij ðijé gaŋ gaŋ kirijna en uwôlij béré Kwôlo Dôri wo gengij sa Jêsu Krist hen. Men, na naŋ geré Kwôlo Dôri bi wo hen aŋa Emen na ré yêgij sa aŋa yi kini uwôbêrji a ca yeŋ hen men. ²⁶ Nijba, haw hen, ôbi yêge sari nij naŋ kwôlo bay kibi Emen na kôl gengij sari hen. Ôbi a, kwôlê bi wo hen ré ôm naŋ kirij kirij perê ðijé mega wo Emen na ayij tôô bi ðijé ré bi bôrji sari a men, ré biri kwôlê a men hen iyôŋ.

²⁷ Ayênaŋge kibi Emen wo na ôbi tu melênê pôn nêŋ hari hen. Wô kibi Jêsu Krist ná, bi ayê kibi yi wô sari naŋ elê elê. Amên, bi yi gelij hen iyôŋ.

Magtubu tôô top bijare to kôrbi
Kimré: Magtubu tôô top bijare to kôrbi New
Testament

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84